

NAŠE DELO

Za ceste, za ceste ...

VEVCE, JULIJ — Pozivu republiške skupnosti za ceste v Sloveniji se je kolektiv odzval. O tem problemu je pravočasno razpravljala sestanki družbenopolitičnih organizacij, ki so pripravljale razpravo. Zbori delavcev so osvojili priporočila, tako da so sprejeli sklep o posojilu vsaj v polovični višini mesečnega osebnega dohodka.

O pomenu posojila je bilo že dokaj napisanega. Gre za solidarnost, za nezadovoljivo stanje cest, za kolone na cestah, za zavest, proti črnim kronikam v vsakdanjem časopisu.

In kako so vpisovali na Vevčah? Vpis je bil organiziran v tednu od 5. do 10. 7. 1976. Sredina se je držala sklepa. Nekaj je bilo takih, ki jim za marsikaj denarja ni škoda, za solidarnostno akcijo pa. Tudi taki so, ki res težko prispevajo. Trenutne težave, majhni osebni dohodki, bolezen v hiši in podobno. V glavnem je akcija stekla v pravo smer. Ni pa vpisa še konec. Začel se je že 1. maja letos, končal pa se bo 31. oktobra. Če je kaj zamujenega, se bo dalo še popraviti. Za vračilo ni strahu. Če obveznic ne bo

mogla poravnati Republiška skupnost za ceste, je porok za izplačilo republika.

So pa v delovni organizaciji ljudje, ki so čutili dolžnost in imeli zavest, da s posojilom lahko rešijo marsikaj, kar bi sicer ob normalnem postopku ne mogli premestiti.

Eden od njih je tovariš Jože Duh, strojnik parne turbine.

Rekorder vplačila posojila.

Vedeti smo hoteli, kaj pravi, in se zato z njim pogovorili:

1. Po tovarni je slišati, da ste rekorder pri vpisu posojila za ceste. Koliko ste vpisali?

Vpisal sem enega in 200 tisoč.

2. Znano je, da nimate avtomobila in da ga niti ne želite imeti. Avtomobilisti so pa glavni uporabniki cest. Kaj vas je vodilo k vpisu?

Doma sem še naprej od Radencev. Parkrat na leto grem v svoj rojstni kraj. Zakaj bi se »cjazil« po štiri in več ur, ko bom po dobrih cestah s hitrim avtobusom tam v dobrih dveh urah. V enakem položaju bo na tisoče Slovencev, tistih z in tistih brez lastnih avtomobilov. Postanimo dežela dobrih cest!

3. Nekateri niso mogli, nekateri pa niso hoteli vpisati posojila. Ali bo vaš osebni dohodek prenesel to dajatev?

Čudni so ljudje. Takšni z dobrimi osebnimi dohodki in takšni, ki se imajo za napredne. Ob tej priliki so pokazali pravo kožo, ko ne gre za njihovo direktno korist. Kako bom to prenesel, sva se pomenila z ženo. Bila je mnenja, da je pač vseeno, ali dam 50 tisočakov na mesec v banko ali kot posojilo. Bistvene razlike ni. Moram jo pohvaliti kot razumno žensko.

4. Avtomobilom in ostalemu prometu se v glavnem odmikate. Večkrat vas vidimo ob vodi. Zakaj?

Zadnje čase odhajam na ribolov bolj malo. Pač pa v gozd ali na kolesarjenje. Moji kolesarski izleti segajo tudi do Trojan in na podobne razdalje. Za avto ne vem, ali nimam smisla ali nimam veselja. Vem pa, da ga ne bom nikdar kupil, čeprav bi ga lahko.

5. Po vsem, kar ste povedali, ali menite, da bo posojilo kmalu koristilo slovenskim cestem?

V tem sem trdno prepričan, sicer ne bi vpisal posojila.

6. Slišal sem, da ste dobra duša, kot se temu pravi. Baje ste ob potresu na Tolminskem tudi priskočili na pomoč.

Ja, čim sem zvedel za žiro račun, kamor je bilo možno nakazovati za pomoč ljudem na potresnem področju, sem takoj nakazal 100 jurjev. Tega ne bom nikoli dobil nazaj. Tudi zato nisem dal. Takšen sem pač, čeprav se mi nekateri, ki mislijo, da jih bo za nekaj dinarjev konec, smejejo.

Tovariš Jože, hvala za vaše besede.

S. R.

Prijetna in kvalitetna prireditve ob otvoritvi RIP

VEVCE, JULIJ — Vsako leto ob koncu meseca junija, ko krajevna skupnost in z njo Papirnica Vevče slavita svoj praznik, so občani in člani kolektiva priča tudi prireditvam, ki se odvijajo ob teh dneh. Za vsakega je nekaj. Zabavno ali resno športno tekmovanje v nogometu in streljanju, plavanje in podobno. Tistim pa, ki so jim bližje kulturne prireditve, je bil letos ob otvoritvi oddelka za ročno izdelavo papirja pripravljen prijeten kulturni spored, vsebinsko povezan z dobo, ko so se na Slovenskem porajali prvi mlinci za ročno izdelovanje papirja.

Poleg članov kolektiva so prireditvi prisostvovali priznani slikarji in umetniki, ki delajo na našem papirju, dalje nekateri poslovni partnerji in družbenopolitični delavci. Slikarji so v predprostoru razstavili svoja dela, ki so praznovanje še bolj popestrila. Glasbene točke sta izvajala tria Lorenz in Korošci oktet. Oboji so želi obilo priznanja.

Vse navzoče je pozdravil predsednik DS, tov. Dušan Alič, in jim zaželel prijetno bivanje na Vevčah ter jih po kulturnem sporedu povabil na ogled delavnice ročne izdelave papirja, kar so si gostje kasneje tudi z veseljem in zanimanjem ogledali. Način izdelave je prisotnim razložil vodja izdelave, tov. Janez Kamšek.

O pomenu praznika, o razvoju izdelave papirja, o uporabi in namenu ročno izdelanih papirjev in o drugem je navzočim spregovoril direktor delovne organizacije, tov. Albin Vengust. Njegove besede objavljamo v celoti:

Spoštovane tovarišice, cenjeni tovariši, dragi prijatelji!

Papirnica Vevče in z njo krajevna skupnost Vevče-Kašelj vsako leto praznujeta krajevni praznik, 24. junij. Doslej je bila navada, da smo na ta dan vedno nekaj novega slavili in odpirali. La-

ni smo proslavili novo toplarno, predlanskim smo javnosti pokazali novo tovarno tapet in tako bi lahko naštevali, kaj smo leto za letom novega dali naši socialistični skupnosti.

(Nadaljevanje na 5. str.)

Razprava o osnutku zakona o združenem delu je še aktualna

VEVCE, JULIJ — Ze v prejšnjih dveh številkah našega glasila smo obširno pisali o Osnutku zakona o združenem delu. O njem smo razpravljali na sestankih družbenopolitičnih organizacij in aktivov. Širše razprave pa so bile organizirane na sestankih na ravni zborov delavcev, kjer so sindikalna organizacija, strokovne službe in posamezniki osvetljevali bistvo osnutka in njegovo vsebino. Razpravo na teh sestankih je vodil vodja pravne službe, tov. Jurij Mušič, ob aktivni prisotnosti predstavnikov sindikalne organizacije.

Menimo, da je večina sestankov številčno in vsebinsko uspešna, vendar želimo o tej vsebini povedati še nekaj več:

1. Zakaj je bil zakon izdelan?

Ustavni zakon za izvedbo Ustave SFRJ predvideva, da je treba zvezne zakone, ki določajo sistemske rešitve, uskladiti z ustavo do 31. 12. 1976. Tako je nastal namesto posameznih zakonov (o medsebojnih razmerjih del. v združ. delu, o konstituiranju OZD in njihovem vpisu v sodni register, o ugotavljanju in obračunavanju celotnega dohodka in dohodka TOZD, o pravnem prometu z družb. sredstvi itd.) osnutek novega Zakona o združenem delu.

2. Vsebina in struktura zakona

Delovno besedilo osnutka Zakona je dal Zvezni zbor skupščine

ne SFRJ v širšo razpravo že 18. 7. 1975 vsem delegatom in delegacijam in drugim samoupravnim skupnostim, da bi dale nanjo svoje pripombe. Na podlagi letih je pripravljeno sedanje besedilo osnutka zakona.

Vsebinska osnova izhaja iz splošno sprejetih stališč, da je treba še nadalje razvijati in razčleniti tiste ustavne določbe, ki urejajo odnose v celotnem sistemu združenega dela. Zakon določa temelje sistema združenega dela (ki ga je doslej urejevalo več zakonov) in urejuje odnose pri upravljanju družbenih sredstev ter pri pridobitvi in delitvi dohodka in samoupravno organiziranje združ. dela.

V osnutku so torej urejeni ti isti odnosi v združenem delu, ki zagotavljajo enotni sistem socialističnih samoupravnih odnosov v mejah zakonodajne pristojnosti federacije.

Razdeljen je na 6 delov, in sicer:

1. del — temeljne določbe
2. del — družbeno-ekon. odnosi delavcev v združ. delu
3. del — samoupravno organiziranje združ. dela
4. del — uresničevanje samoupravljanja delavcev v združ. delu
5. del — kazenske določbe
6. del — prehodne in končne določbe

Tovariš Jože Duh vpisuje posojilo

Podrobneje in natančno so urejena vprašanja pridobivanja, delitve in razporejanja dohodka in osebnih dohodkov v TOZD ter pravice, obveznosti in odgovornosti družbenopolitičnih skupnosti. Urejena so vprašanja, vezana na delovna razmerja (sklenitev in prenehanje), določitev pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev v združenem delu ter varstvo pravic. Posebna poglavja razčlenjujejo upravljanje z družbenimi sredstvi, povezovanje osebnega dela v sistem samoupravnega združenega dela, oblike združevanja delovnih sredstev (ustanavljanje temeljnih, delovnih in sestavljenih organizacij združenega dela).

Široka in temeljita je v osnutku zakona obdelava vprašanja odločanja delavcev z osebnim izjavljanjem, preko delegatov in delegacij v TOZD in skupščinah ter družbenopolitičnih skupnostih. V poglavju o organih upravljanja so obdelana vprašanja delavskega sveta in njegovih izvršilnih organov in položaj poslovnega organa v TOZD itd.

Dalje obdelava osnutek še obveznost obveščanja delavcev in sindikalne organizacije o vseh pomembnejših vprašanjih s področja dela in poslovanja, samoupravne delavske kontrole, odgovornost za opravljanje samoupravnih funkcij, družbenih dogovorov in samoupravnih sporazu-

mov ter drugih samoupravnih aktov.

Odveč bi bilo naštevati vse druge podrobnosti iz vsebine osnutka zakona, zato bomo v nadaljevanju skušali prikazati vsaj osnovne značilnosti in spremembe.

Iz same vsebine pa sledi bistvo samoupravnega združenega dela, ki je izraženo v oblasti delavskega razreda v družbeni lastni sredstev za proizvodnjo, v samoupravnem položaju delavcev, v družbenem značaju dela, v demokratičnem samoupravnem odločanju o delu in družbeni reprodukciji.

3. Kako pridobivamo dohodek?

V drugem delu osnutka zakon podrobneje ureja način pridobivanja dohodka, odnose med delitvijo in razporejanjem ter pravicami, obveznostmi in odgovornostmi organov družbenopolitičnih skupnosti pri delitvi in razporejanju. Zato je važno, da spoznamo predvsem način pridobivanja, da bi ga lahko kasneje razporejali in delili.

Dohodek je družbena lastnina, ki se vedno pridobiva in ugotavlja v temeljni organizaciji. Delavci upravljajo z dohodki in brez njihovega soglasja ne more nihče razpolagati z njim. Niso samo ustvarjalci, temveč tudi nosilci odločanja o njem. Dohodek je opredeljen kot motiv dela, kot

(Nadaljevanje na 3. str.)

Finančni izidi poslovanja za maj 1976

Glede na mesec april se je finančno poslovanje izboljšalo, vendar pa, ko ga primerjamo s stanjem istega obdobja lani, ne daje preveč ugodne slike.

Za boljši vpogled v situacijo si ogledmo naslednje tabele:

	I.-V. 75	I.-V. 76	I 75
celotni dohodek	125.992.145	125.515.566	99,6
porabljena sredstva	70.046.240	72.580.844	103,6
amortizacija	7.086.919	8.512.599	120,1
dohodek	48.858.986	44.422.123	90,9
zakonske obveznosti	6.593.670	8.150.092	123,6
pogodbene obveznosti	1.730.424	1.585.232	91,6
osebni dohodki	16.209.881	20.471.121	126,3
ostanek dohodka	24.325.011	14.215.678	58,4

	Maj 75	Maj 76	I 75	April 76	I maj
celotni dohodek	24.525.257	25.669.096	104,7	20.722.085	123,9
porabljena sredstva	13.965.090	14.722.878	105,4	13.028.286	113,0
amortizacija	1.415.825	1.701.562	120,2	1.701.523	100,1
dohodek	9.044.342	9.244.656	102,2	5.992.276	154,3
zakonske obveznosti	1.261.002	1.932.414	153,2	1.779.172	108,6
pogodbene obveznosti	391.286	341.067	87,2	292.201	116,7
osebni dohodki	3.353.928	4.352.972	129,8	4.231.482	102,9
ostanek dohodka	4.038.126	2.618.248	64,8	—310.584	—

Iz prve gornje tabele je razvidno, da so se v prvih petih mesecih v primerjavi z lanskim obdobjem povečali največ osebni dohodki in zakonske obveznosti. Vendar pa je treba poudariti, da se masa bruto dohodkov (osebni) ni povečala za 26 %, ampak za minimalno. Če bruto osebne dohodke primerjamo z lanskim povprečjem petih mesecev, ki je 19.048.040, ugotovimo, da so se povečali le za 7 %. To povečanje je posledica zvišanih prispevkov za 3 %, zvišanja števila zaposlenih za 1 %, torej lahko ugotovimo, da se je masa bruto osebni dohodkov minimalno povečala.

V drugi tabeli pa so prikazana razmerja in finančni pokazatelji v posameznih mesecih. Za maj 76 lahko ugotovimo, da so se rezultati glede na prejšnji mesec izboljšali.

FIZIČNI OBSEG PROIZVODNJE

Mesec	1975	1976	I 75
JANUAR	2.653,9	2.982,6	112,4
FEBRUAR	2.984,7	3.064,1	102,7
MAREC	3.285,3	3.211,5	97,8
APRIL	3.121,9	2.797,1	89,6
MAJ	2.979,3	3.384,3	113,6
SKUPAJ	15.025,1	15.439,6	102,8

Iz tabele je razvidno, kar je bilo že prej povedano, dosti manjši % za 2,8 % od proizvodnje v istem razdobju lani, zato bi pričakovali tudi večji celotni dohodek, glede na to, da so se porabljena sredstva minimalno povečala. Glavni vzrok, da temu ni tako, so neugodne cene, ki so v povprečju nižje kot v lanskem letu.

Če zdaj pogledamo realizacijo po mesecih, je stanje naslednje:

Mesec	1975		1976		I	
	t	din	t	din	t	din
JANUAR	2.512,3	19.284,6	3.006,7	23.990,2	119,7	124,4
FEBRUAR	3.002,0	23.888,8	2.908,3	23.963,0	96,9	100,3
MAREC	3.247,4	25.667,3	3.488,5	26.480,4	107,4	103,2
APRIL	3.229,4	26.186,0	2.741,9	19.946,6	84,9	76,2
MAJ	2.868,1	23.698,1	3.365,8	24.939,7	117,4	105,2
SKUPAJ	14.859,2	118.724,8	15.511,3	119.319,9	104,4	100,5

Iz tabele je razvidno, kar je bilo že prej povedano, dosti manjši % povečanja realizacije v dinarjih kot pa v tonah.

Še bolj negativno sliko pa daje prikaz izvoza po mesecih in cenah/t

IZVOZ V LETU 1976 PO MESECIH

Mesec	din	kg	din/t
JANUAR	266.167	46.712	5.695,90
FEBRUAR	24.879	19.282	1.290,30
MAREC	1.350.652	301.338	4.482,20
APRIL	905.084	243.925	3.710,50
MAJ	1.182.720	224.409	5.270,40
SKUPAJ	3.679.644	835.666	4.403,20

Izvoz v letu 1975

1.340.656 kg	9.068.764,40 din	povprečna cena 751/t
		6.764,40 din

Če sedaj povprečno ceno na tono primerjamo za povprečno ceno v letu 1975 na tono, ugotovimo, da povprečna cena v letu 1976 dosega le 65 % povprečne cene od leta 1975 in prav te manjše cene so vzrok manjši realizaciji.

Poročilo bi zaključila z opozorilom, da so te tabele zaradi primerljivosti narejene na osnovi fakturirane realizacije in da bodo za I. polletje 1976 izdelani finančni izidi na osnovi novih predpisov, ki zahtevajo ugotavljanje dohodka na osnovi plačane realizacije. Ostanek dohodka bo manjši za približno 12,5 milijonov novih din.

B. M.

Člani DS Združene papirne industrije SRS

VEVČE, JULIJ — Iz naše delovne organizacije naj bi v delavskem svetu Združene papirne industrije Slovenije sodelovali trije člani oz. njihovi namestniki. Na predlog kadrovske komisije ZK je zbor delavcev izbral naslednje delegate: za člane DS Iva-

na Mrharja, vodjo nabave, Marijo Premrl, tehtarico in Rudija Smrekarja, papirničarja. Za njihove namestnike pa Miloša Porento, papirničarja, Francko Skubic, zavijalko papirja in Marjana Kocjančiča, strugarja.

Načrt, katerega kvaliteta stalno raste

KOLIČEVO, JULIJ — Od 1. marca do 8. maja je bil v Dolenjskih toplicah že 8. po vrsti dvomesečni politični tečaj, ki sta ga organizirala RS ZSS in RK ZSMS skupaj s centrom za izobraževanje. Zbralo se je rekordno število tečajnikov — kar 56 iz vseh koncev Slovenije. Vzporedno s tem je potekal s tritedensko zamudo mladinski dvomesečni politični tečaj — deveti po vrsti. Skupno se je doslej prek te oblike izobrazilo 350 tečajnikov. To je bil prvi tečaj, ki ni več potekal v Jasnici pri Kočevju, kot je bilo v primeru prvih sedem.

Učni načrt je bil izredno natrpan, kar je razvidno iz članka »Učni program«. Pouk je potekal vsak dan od 8.—13. ure in 16.30 do 19. ure, skupno torej 9 ur na dan. Področja so bila zelo raznolika in obsežna. Predavatelji so bili zelo kvalitetno izbrani in so v uvodu v glavnem podajali teorijo s praktičnimi izhodišči, drugi del vsake teme pa je bil namenjen razpravi, kjer so slušatelji podajali svoja mnenja in vprašanja predavateljem. Tečajniki smo morali v prostem času pripraviti iz glavnih tem tudi pismene izdelke (vabila, sklepni zapisnik, letni delovni načrt, gospodarski problem v TOZD itd.). Razveseljivo je dejstvo, da kvaliteta tečaja neprestano raste, upošteva izkušnje predhodnih, prav tako pa je za večino predmetov tudi že gradivo v obliki skript, specialno za ta dvomesečni tečaj, ki pa je obveznost vsakega predavatelja, da jih napiše, ko sklone delovno razmerje s Centrom za družbeno izobraževanje. To pomeni, da je tečaj vse bolj načrtovan in da je vse manj improvizacij. Dvomesečni politični tečaj pa ne pomeni že neke zaključne celote. Center za družbeno izobraževanje je zagotovil še nadaljnji stik s tečajniki pri njihovem nadaljnjem izobraževanju in poglobljanju znanja. Tako se bo 17. in 18. septembra v Dolenjskih toplicah zbralo vseh 350 tečajnikov, na dnevnem redu pa bo Zakon o združenem delu. Tečajniki vsakega tečaja naj bi obdelali predhodno doma po eno poglavje.

Spis ne bi bil popoln, če ne bi omenili najzaslužnejših. To sta brez dvoma nestorja na tem področju: Zdravko Troha, direktor Centra za družbeno izobraževanje, sicer pa profesor za zgodovino in zemljepis, ter vodja tečaja Slavko Bohanec, pedagog. Da uspehi niso majhni, kaže tudi podatek, da se za tako obliko družbenega izobraževanja ogrevajo tudi sindikati na Hrvaškem, ki pa z obiski na naših tečajih še proučujejo možnosti.

Posebno kvaliteto je tečaj dobil s samoupravno organizirano skupnost tečajnikov (zbor), ta pa je izvolil svet in predsednika sveta. Svet tečajnikov je imel 11 članov, v njem pa so bili tudi vsi štirje predsedniki interesnih skupnosti (ideološka, kulturna skupnost, šport in rekreacija, informativna skupnost). Med tečajniki je bilo tudi več kot polovico komunistov, ki smo že prvi dan ustanovili aktiv ZK. Informativna dejavnost je izdala tudi dve številki glasila 8. političnega tečaja »VRELEC«.

Na koncu moramo pripomniti, da dvomesečni politični tečaj ne daje nikakršne formalne kvalifikacije ali višje izobrazbe, pač pa usposablja mlade za boljše opravljanje družbenopolitičnih funkcij.

Viktor Hribar

UCNI NAČRT DOSEDANJIH DVOMESEČNIH POLITIČNIH TEČAJEV

Tečaj je sestavljen:

- A — predmetnik (tematski okvir)
- B — izobraževalni načrt
- C — urnik (časovni razpored)

I. Tečajni del (priobčevanje nove snovi, znanja, vprašanja na koncu testiranja)

- 1. Samoupravljanje (66 ur)

- a) Temelji socialistične-marksiistične obče sociologije (Vojko Antončič)
- b) Delavsko gibanje v svetu in pri nas (Zdravko Troha)
- c) Samoupravljanje od začetka do konca (Bogdan Kaučič)

- 2. Ekonomika (51 ur)

- a) Osnove politične ekonomije (Marjan Zupan)
- b) Družbenoekonomski sistem SFRJ-SRS (Ivan Baškovič)
- c) Gospodarjenje v OZD (Gabrijel Sfiligoj)

- 3. Subjektivne sile (45 ur)

- a) Subjektivne sile in dialektična spoznavna metoda (Stane Kranjc)
- b) Družbenopolitična ureditev SFRJ in SRS (Fedor Tominšek)
- c) Družbenopolitične organizacije (Slavko Grčar)

II. Seminarski del (družbenopolitična aktivnost)

- 1. Razna področja dela (63 ur)

- a) Dohodkovni sistem (Majda Buda)
- b) Medsebojna razmerja delavcev (Rado Miklič)
- c) Socialna politika (Nada Miklič-Bule)
- d) Kadrovska politika (Tilka Blaha)
- e) Izobraževalna politika (Tilka Blaha)
- f) Samoupravna delavska kontrola (Štefan Horvat)
- g) Oddih in rekreacija (Jože Mahič)
- h) Ljudska obramba (Julij Planinc)
- i) Družbena samozaščita (Hinko Bratuš)
- j) Varstvo okolja (Jože Jan)
- k) Inovacije (Jože Jan)
- l) Sodobni sociološki in ekološki problemi človeka (Jože Jan)
- m) Skupna in splošna poraba (Istenič)
- n) Raziskovalno delo v sindikatih (Saša Micki)
- o) Kulturna politika
- p) Zdravstvena politika

2. Politično delo med ljudmi (48 ur)

- a) Psihologija osebnosti in dela med ljudmi (Ksenija Antončič)
- b) Metode in oblike političnega dela (Zdravko Troha)
- c) Individualne lastnosti političnega delavca in nekatera osnovna opravila (Slavko Bohanec)

III. Aktualne politične teme (39 ur)

- 1. Informburo (Miha Marinko)
- 2. Religija (Franc Setinec)
- 3. Naloge sindikatov (Janez Barborič)
- 4. Nacionalna vprašanja in nacionalizem (Stane Južnič)
- 5. SZDL danes (Peter Bekeš)
- 6. Narodnostna vprašanja (Vladimir Klemenčič)
- 7. Zakon o združenem delu (Mitja Švab)

IV. Ekskurzije, srečanja, izleti, obiski (36 ur)

- 1. Ekskurzija v tovarno zdravil Krka — Novo mesto
- 2. Ekskurzija v tovarno avtomobilov IMW — Novo mesto
- 3. Srečanje z družbenopolitičnimi organi Dolenjskih Toplic in Novega mesta
- 4. Izlet Jesenovac—Zagreb—Kumrovec
- 5. Izlet na Bazo 20 na dan OF — 27. april
- 6. Obisk Koroškega okteta
- 7. Obisk Ob SS Bežigrad — Ljubljana
- 8. Obisk pri mestnem sindikatu Zagreb
- 9. Zaključna slovesnost — večer z udeležbo opernega tenorista Rudolfa Francla, opernega basista Ladka Korošca, pianistke Milene Trostove in radijskega napovedovalca Marjana Kralja.

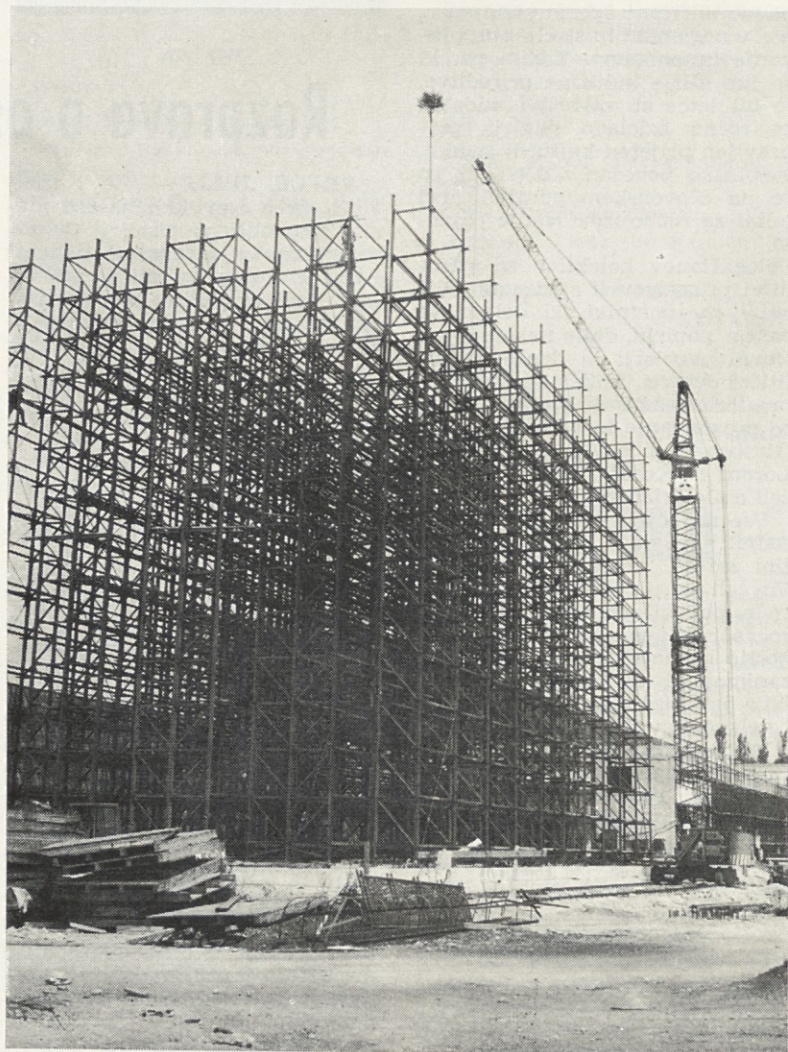
Tečaj je trajal 348 pedagoških ur. V oklepajih so imena in priimki predavateljev in govornikov kakor tudi število ur za posamezna poglavja.

Viktor Hribar

Zanimivost političnih tečajev

Političnega tečaja za sindikalne delavce in mladino v Dolenjskih Toplicah maja letos se je udeležil član kolektiva Papirnice Količev, tov. Viktor Hribar. Čeprav je vest o tem časovno že malo odmaknjena — članek smo dobili šele proti koncu junija meseca — ga je zaradi zanimivosti vseeno vredno objaviti. Avtor nam posreduje načrt tečaja, obrazložitev načrta in nekaj misli o samem tečaju.

(op. ur.)

Na visoko regalnem skladišču so 9. julija 1976 postavili »likof smrekico«

Razprava o osnutku zakona o združenem delu je še aktualna

(Nadaljevanje s 1. str.)

merilo uspešnosti gospodarjenja in osnova za družbeno načrtovanje.

Pridobivamo ga iz celotnega dohodka, ki ga ustvari temeljna organizacija na naslednji način:

1. s prodajo proizvodov in storitev na domačem in zunanjem trgu, oz. v okviru OZD

2. s svobodno menjavo dela

3. z deležem o skupaj ustvarjenem dohodku iz naslova združevanja dela in sredstev

4. s prejemki iz kompenzacij, regresov, premij dotacij itd.

Osnutek sam natančno določa, kako se pridobiva dohodek za vsak posamezen način.

4. Delitev celotnega prihodka (dohodka)

Pri tem uvaja zakon nove rešitve glede na število in vsebino posameznih kategorij, zagotavlja vpliv delavcev pri odločanju in vpogled v ustvarjanje ter delitev.

Samo delitev nam najbolj naravno prikazuje naslednja struktura:

celotni dohodek

- materialni stroški
- amortizacija

dohodek

se deli na dva temelja glede na namen:

- a) na sredstva za zagotovitev skupnih potreb in splošnih pogojev dela
- b) na

čisti dohodek

ki se deli na:

osebne dohodke in skupno porabo delavcev

razširitev materialne podlage dela

rezerve

Ko se iz celotnega dohodka TOZD nadomesti materialne stroške in amortizacijo po minimalnih stopnjah (ki je predpisana z zakonom), dobimo dohodek TOZD.

Materialni stroški so po osnutku zakona brez raznih oblik finalne porabe ter omejeni na stroške, ki so neposredno povezani s procesom proizvodnje (čl. 89 osnutka). Predvideno je, da delavci odločajo o višini izdatkov za posamezne vrste materialnih stroškov ter tam, kjer je možnost, za to uporabljajo normative.

Z amortizacijo se nadomešča ali zmanjša vrednost stvari ali materialnih pravic, ki sestavljajo osnovna sredstva v skladu s fizično obrabo sredstev. Delavci TOZD samostojno določajo stopnjo amortizacije (čl. 90), vendar ne nad višino, ki je potrebna za nadomestilo že omenjene fizične obrabe sredstev.

Pri delitvi dohodka se po 94. čl. osnutka upoštevajo obveznosti za zagotavljanje skupnih in splošnih pogojev dela in razvoja družbe vključno z opravljanjem določenih splošnih družbenih funkcij, in sicer:

- obveznosti do TOZD družbenih dejavnosti (s svobodno menjavo dela)
- obveznosti za zagotovitev socialne varnosti (po zakonu)
- obveznosti za zagotovitev splošnih družbenih potreb (določene z zakonom)
- obveznosti do delovnih skupnosti
- članarine
- izdatki za SLO in družbeno samozaščito
- stroški amortizacije nad minimalno stopnjo
- denarne kazni, administrativne kazni, sodni stroški
- zavarovalne premije
- obveznosti, opredeljene z zakonom in prevzete s samoupravnimi sporazumi ali pogodbami.

Kot vidimo, je dolg seznam obveznosti, ki jih morajo TOZD kriti iz svojega dohodka, da dobe

čisti dohodek. Zakon še posebej določa, da morajo delovni dohodek, ki je rezultat izjemnih naravnih, tržnih in podobnih okoliščin (rente, ekstra dohodek), obvezno izločiti na podlagi zakona ali kriterijev in meril iz sporazuma. Ta del dohodka se uporabi za rešitev materialne podlage dela in se zbira v skladu skupnih rezerv (v občini, republiki).

Čisti dohodek je tisti del dohodka, o katerem delavci v TOZD zares samostojno odločajo, ker je ostali del dohodka praktično že vnaprej razporejen, bodisi po zakonu, bodisi z obveznostmi, ki so jih OZD prevzele. Ravno zato pa bo razmerje med tem delom dohodka in čistim dohodkom zelo prepričljiv pokazatelj delitve dohodka.

Iz podanega je razvidno, da se čisti dohodek deli na trije: na osebne dohodke po vnaprej določenih osnovah in merilih, ki se določajo s samoupravnim sporazumom glede na učinke dela in osebnega prispevka, ki ga je dal delavec v povečanju dohodka TOZD, in na sklad skupne porabe. V ta sklad se ne zbirajo samo sredstva, ki jih v ta namen izločajo delavci iz svojih osebnih dohodkov.

Sredstva za razširitev materialne podlage dela in rezerve predstavljajo nadaljnja dva obvezna dela, na katera se deli čisti dohodek.

5. O prikazovanju dohodka, osebnih dohodkov in o knjigovodstvu ter evidenci TOZD

Osnutek določa, da mora biti vsakemu delavcu vročen v pisni obliki končni obračun njegovega OD (med letom akontacije), ki bo vseboval kazalec, naveden v 120. členu. Prav tako so določeni pokazatelji, na osnovi katerih se bo prikazovalo poslovno uspešnost oz. učinke dela. Za vsako TOZD se mora voditi posebno knjigovodstvo in ostala, za delo in odločanje pomembna evideenca, in to praviloma v delovni skupnosti na ravni delovne organizacije.

6. Medsebojna razmerja delavcev v združenem delu

To je četrto poglavje 2. dela osnutka zakona, s katerim se nadomešča sedanji Zvezni in repub. zakon o medsebojnih razmerjih, in je razdeljeno na šest oddelkov, in sicer:

1. delovna razmerja
2. sklenitev delovnega razmerja
3. določanje pravic, obveznosti in odgovornosti delavcev v združenem delu
4. odgovornost za neizpolnjevanje delovnih obveznosti
5. varstvo pravic delavcev v medsebojnih razmerjih pri delu
6. prenehanje delovnega razmerja.

Osnutek ponovno uvaja izraz »delovno razmerje«, s katerim je mišljeno razmerje med delavci v združenem delu z družbenimi sredstvi. Nadaljnja novost pri sklenitvi delovnega razmerja je v tem, da se šteje, da je delavec sklenil delovno razmerje takrat, ko je podal pisмено izjavo, da je seznanjen:

- s samoupravnim sporazumom o združevanju dela delavcev v temeljni organizaciji
- s samoupravnim splošnim aktom, s katerim se ureja medsebojna razmerja
- z drugimi splošnimi akti, s katerimi se urejajo njegove pravice, obveznosti in odgovornosti
- s statutom.

Delavci uresničujejo svoje pravice, obveznosti in odgovornosti vedno v temeljni organizaciji, v kateri delajo (izjeme določa zakon), o njih pa odloča DS. Ni več odbora za medsebojna razmerja, ki je odločal o pravicah in obveznostih iz delovnega razmerja. Ustanovi se posebna disciplinska komisija, ki je izvoljena na enak način kot DS. Določeno število članov te komisije, vendar največ 1/4 celotnega števila, morajo biti delavci izven temeljne organizacije. Predlaga jih zbor združene dela skupščine občine, kjer je

sedež DO, volijo pa jih vsi delavci v TOZD.

V osnutku so naštet ukrepi, ki jih lahko izreče DS za kršitev delovnih dolžnosti in druge kršitve delovne discipline:

- opomin
- javni opomin
- razporeditev na drugo delovno mesto
- denarna kazen
- prenehanje delovnega razmerja

Kot nova ukrepa sta torej denarna kazen in prenehanje delovnega razmerja (brezpogojno).

Denarna kazen se uvaja samo za hujšo kršitev delovne obveznosti z namenom, da bi se povečala delovna disciplina. Za katere kršitve pa se konkretno lahko izreče, navaja osnutek v 171. členu.

Podrobneje je obravnavano tudi področje materialne odgovornosti delavca za škodo, ki jo povzroči v TOZD in s tem v zvezi so predvidene nekatere novosti. Delavec je odgovoren za škodo, ki jo je povzročil pri delu v zvezi z delom le, če je škodo povzročil namenoma ali iz skrajne malomarnosti (doslej iz velike nepazljivosti) in dalje, predvidena je pavšalna odškodnina za škodo, če višine ni mogoče ugotoviti.

V pogledu varstva pravic delavcev iz delovnih razmerij poudarja osnutek okrepjeno vlogo sindikata, saj v 186. členu določa, da lahko sindikat v primeru, če delavec ne začne postopka za varstvo svojih pravic ali pa odkloni, da ga zastopa sindikat — je pa kršena splošna samoupravna pravica — kljub temu začne postopek za varstvo pravic.

Glede prenehanja delovnega razmerja predvideva osnutek dve novosti, na podlagi katerih preneha delovno razmerje po samem zakonu, in sicer:

- če delavec noče podpisati pismene izjave, da sprejme samoupravni sporazum o združevanju dela delavcev v TOZD
- če izpolni pogoje za pokojnino.

Osnutek pa ne ureja podrobno vprašanja delovnega časa, počitka, odsotnosti, posebnega varstva itd., ampak bo to določeno s posebnim republiškim zakonom.

7. Kaj je temeljna organizacija združenega dela (TOZD) in kako se organizira?

V 3. delu osnutka razčlenjuje zakon samoupravno organiziranje združenega dela in določa, da delavci združujejo svoje delo ali pa svoje delo in sredstva v naslednjih oblikah:

- v temeljni organizaciji združenega dela (TOZD)
- v delovni organizaciji združenega dela (OZD)
- v sestavljeni organizaciji združenega dela (SOZD)
- v raznih oblikah interesnih skupnosti
- v delovnih skupnostih

Delavci se svobodno in enakopravno odločajo za take oblike samoupravnega organiziranja, ki ustrezajo njihovim ekonomskim interesom, potrebam ter delu in poslovanju.

TOZD je osnova, iz katere rastejo in v kateri so zasnovane vse druge oblike samoupravne organizacije, osnova za združevanje v DO in SOZD, v poslovno skupnost in druge oblike. S takim položajem TOZD se, kot smo že razložili, pridobiva in izkazuje dohodek samo kot dohodek TOZD! Zakon pravi, da je TOZD del delovne organizacije:

- če je tak del delovna celota
- če se da v tem delu učinek dela samostojno izraziti bodisi na trgu ali v DO
- če lahko delavci v tej celoti uresničujejo svoje družbenoekonomske in druge samoupravne pravice.

Kot delovno celoto razumemo del proizvodnje oz. drugega dela v DO, v katerem so delavci neposredno povezani z enotnim delovnim procesom (in s tem pri delu med seboj odvisni) in v katerem dosegajo skupen učinek dela.

TOZD pa se ne more organizirati, če niso zagotovljeni hkrati vsi kriteriji, če ni v DO vsaj dveh TOZD in če zaradi premajhnega števila delavcev ni mogoče uresničevati samoupravnih pravic.

Postopek za organiziranje TOZD sprožijo delavci, sindikat ali organ upravljanja s pobudo za sklic zbora delavcev dela DO. Delavci na zboru ugotove, ali so dejansko dani pogoji za takšno organiziranje in če so, odločijo o organiziranju z referendumom. Postopek lahko sproži tudi javni pravobranilec samoupravljanja, skupščina občine in pooblašeni organi. DS je dolžan proučiti predloge, sklicati zbor za oceno pogojev in odločanje z referendumom.

V primeru ko so delavci odločili o organiziranju TOZD, ni potrebno, da ta sklep utemeljijo z analizo ali elaboratom. Nasprotno, tisti, ki bi nasprotoval pravici do organiziranja TOZD, mora to utemeljiti in dokazovati. Poleg tega da je krog pobudnikov za ustanovitev TOZD širši, je najpomembnejša novost še v tem, da z dnem pravomočne veljavnosti sklepa (po referendumu) o organiziranju TOZD delavci pridobijo sposobnost za sklenitev samoupravnega sporazuma o združenju dela delavcev na družbenih sredstvih v TOZD. Po sklenitvi tega samoupravnega sporazuma sprejmejo še statut. Izvolijo DS in sklenejo samoupravni sporazum o združevanju dela in sredstev v DO.

Delavci v TOZD imajo ustavno obvezo, da svoje TOZD združijo v DO.

8. Kaj je delovna organizacija (DO) in kaj sestavlja organizacija (SOZD)?

Delovna organizacija je tehnološko, ekonomsko in poslovno zaokrožena celota, v kateri delavci, organizirani v dveh ali več TOZD, združujejo delo in sredstva. Možna pa je, da DO v svoji sestavi nima TOZD, ker so delavci neposredno povezani z

enotnim delovnim procesom (enotna delovna organizacija).

Medtem ko sta TOZD in DO obvezni obliki združenega dela in sredstev, so nadaljnje oblike prostovoljne.

SOZD je prostovoljna oblika organiziranja združenega dela in sredstev dela glede na to, kateri in kakšni so skupni interesi delavcev v proizvodnji, poslovanju, pridobivanju dohodka in drugo.

9. Kaj je delovna skupnost? (č. 377—385)

Delovna skupnost predstavlja obliko združevanja delavcev, ki opravljajo v okviru TOZD, DO, SOZD ali drugih oblik združevanja dela, ki jih opredeljuje osnutek zakona:

- a) administrativno-strokovna dela, načrtno-analitska dela, personalne zadeve, knjigovodstvo ter evidenco, pravno-strokovne zadeve, pošto, arhiv in podobno
- b) pomožna dela: varstvo pri delu, CZ, čuvajska in vratarska služba itd.
- c) komercialna, projektivna in znanstvena dela ter druga, če so manjšega obsega in ni pogojev, da bi za njihovo opravljanje organizirali TOZD.

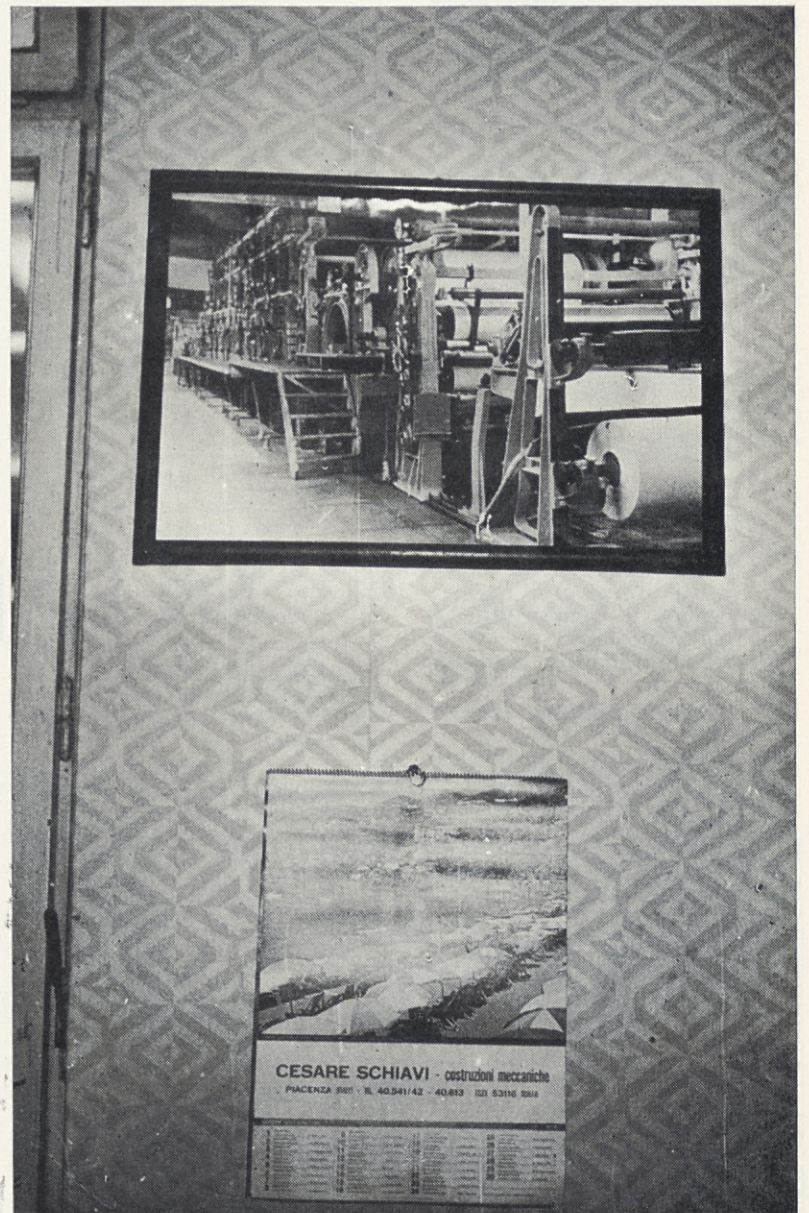
Delavci delovne skupnosti sprejmejo na zboru sklep o organiziranju skupnosti in njenem konstituiranju. Določeni deli DO (razen zgoraj navedenih, čl. 377) se lahko osamosvojijo kot TOZD s soglasjem vseh TOZD.

10. Uresničevanje samoupravljanja delavcev v združenem delu

Odločanje je po ustavi neodtujljiva pravica delavca, ki je ne more prenesti. Uresničuje jo neposredno, skupno in enakopravno z drugimi delavci v združenem delu, in sicer:

- s posebnim izjavljanjem (referendum, zbori)
- preko svojih delegatov
- z nadzorstvom nad izpolnjevanjem sklepov
- preko delegacij
- z dajanjem pismenih izjav

(Nadaljevanje na 4. str.)

Fotografije III. PS, ki visijo po stenah tovarniških prostorov, bodo ostale le še spomin

Razprava o osnutku zakona o združenem delu je še aktualna

(Nadaljevanje s 3. str.)

V nasprotju z dosedanjimi praksami določa osnutek večjo enotnost in enovitost v oblikovanju organov upravljanja, ki se oblikujejo tako v TOZD, DO kakor tudi v SOZD.

11. Sestav, pristojnosti in izvršilni organi DS

DS je osrednji organ upravljanja, saj odloča o pravicah, obveznostih in odgovornostih delavcev ter ima odločilne naloge v zvezi z notranjo zakonodajo, organiziranjem, razvojem, oblikovanjem poslovne politike in z drugim. Naloge DS so po osnutku predvsem naslednje:

- da oblikuje predlog statuta in sprejema druge splošne akte
- da oblikuje elemente za sklepanje samoupravnega sporazuma o temeljnih načrta
- da oblikuje ukrepe za izvajanje poslovne politike in načrta
- da oblikuje periodične račune in zaključni račun

- da voli, imenuje in razrešuje izvršilne organe in poslovodni organ
- da skrbi za obveščanje delavcev o zadevah, ki so pomembne za osebno odločanje delavcev in njihov nadzor
- da daje smernice in navodila izvršilnim organom
- da nadzoruje delo izvršilnih organov in poslovodnega organa
- da določa ukrepe za obrambo ter samozaščito in druge zadeve, ki jih določajo zakoni, statut in drugi akti.

DS sestavljajo delegati, ki kandidirajo v posameznih delih TOZD, voljeni pa so enotno za vso TOZD. Sestava delegatov mora ustrezati socialni sestavi zaposlenih v TOZD (glej čl. 464 do 467). DS ima lahko več izvršilnih organov (odbor, komisija), ki jih potrebuje za različna področja dejavnosti.

12. Poslovodni organ in njegove naloge

Poleg DS in izvršilnih organov določa zakon za organ upravljanja še poslovodni organ. Ta je lahko individualni (direktor) ali pa kolegijski (predsedstvo, poslovodni odbor in podobno).

Kdaj se bo OZD odločila za individualni, kdaj pa za kolegijski poslovodni organ, je odvisno od velikosti, zahtevnosti in sestavljenosti OZD.

Naloge poslovodnega organa (individualni ali kolegijski) so predvsem, da:

- vodi poslovanje
- organizira in usklajuje delovni proces
- predlaga poslovno politiko in ukrepe za njeno izvajanje
- izvršuje odločitve in sklepe DS, izvršilnih organov in sklepe delavcev, sprejetih z osebnim izjavljanjem
- obravnava, daje mnenja in predloge v zvezi z načrtom
- skrbi za zakonitost dela in izpolnjevanje z zakonom predpisanih obveznosti itd.

13. Organ samoupravne delavske kontrole in njegove naloge

Po osnutku so naloge tega organa, da kontrolira:

- izvajanje statuta in drugih splošnih aktov
- izvajanje sklepov delavcev in organov upravljanja
- uresničevanje delovnih obveznosti in samoupravljaljskih dolžnosti delavcev in organov
- smiselnost uporabe družbenih sredstev
- uresničevanje pravic delavcev iz delovnih razmerij
- obveščanje delavcev.

Na ta način opravljajo delavci osebno preko organov upravljanja in organov samouprave delavske kontrole nadzorno funkcijo kontrole uresničevanja in varstva samoupravnih pravic delavcev. Gre torej za kvalitetni premik pri dosedanjih opredelitvi nalog delavske kontrole.

14. Kdaj osebno izjavljanje z referendumom?

Osnutek zakona navaja obvezno obliko osebnega izjavljanja z referendumom o sprejemanju naslednjih zadev:

- samoupravnega sporazuma o združevanju delavcev v TOZD, DO, SOZD in v poslovno skupnost
- smernic za načrt TOZD in elementov za sklepanje samoupravnih sporazumov o temeljnih načrtov
- statutom TOZD, DO in SOZD
- sprememb pri organiziranju TOZD
- osnov in meril za delitev sredstev za OD in skupno porabo
- samoupravnih sporazumov
- sklepov, ki se nanašajo na odrekanje pravic do nadomestila iz minulega dela
- drugih vprašanj v skladu z zakonom

Posebej velja omeniti, da se z osebnim izjavljanjem odloča le o tistih predlogih, ki so bili predhodno verificirani na DS.

Novost je tudi v tem, da je samoupravni sporazum o združevanju delavcev v TOZD sprejet, če se je večina delavcev izrekla zanj (preko referendumov) in ga tudi podpisala, medtem ko se vsi ostali akti z osebnim izjavljanjem sprejemajo z večino glasov TOZD.

Novost je tudi v tem, da je samoupravni sporazum o združevanju delavcev v TOZD sprejet, če se je večina delavcev izrekla zanj (preko referendumov) in ga tudi podpisala, medtem ko se vsi ostali akti z osebnim izjavljanjem sprejemajo z večino glasov TOZD.

15. Zbor delavcev

Je prav tako oblika osebnega izjavljanja delavcev, sklican pa je lahko po notranjih organizacijskih delih TOZD. Kaj se lahko sprejema na zboru, se določa v statutu TOZD ali s samoupravnim sporazumom, izključuje pa zadeve z osebnim izjavljanjem, za katere je po zakonu pristojen referendum. Odločitev je sprejeta, če se zanj odloči večina vseh delavcev v TOZD.

Pri podrobnih obdelavi osnutka zakona o združenem delu bomo ugotovili še marsikatero novost in spremembo, ki jo predlaga zakon, vendar smo danes izluščili iz zelo obširnega gradiva le najpomembnejše ugotovitve oz. spremembe, s katerimi se moramo seznaniti. Namen tega sestavka je bil, da se sleherni delavec seznani z vsebino osnutka, da bi lažje proučeval posamezne probleme na sestankih v obliki vprašanj ali s podajanjem svojega mnenja.

Veselilo nas bo, če smo s tem dosegli namen, da se javna razprava čim bolj razmahne, da sleherni sodeluje in da bodo zbori, sklicani za obravnavo in sklepanje o osnutku zakona, pripravljene in konkretni. Za boljše seznanjanje in možnost proučevanja osnutka je DO razposlala vsem članom DS in samoupravnim organom, sektorjem in oddelkom v TOZD ter DO dovoljno število izvodov osnutka z obrazložitvijo, ki je na razpolago vsakemu zainteresiranemu.

Vir: Glas EM
S. R.

Mladinci iz papirnice Količevo na delovni akciji Kozjansko 76

KOLIČEVO, JULIJ — Danes so mladinske delovne akcije še vedno velikega pomena. To niso samo delovne akcije, kjer bi mladinci le delali, ampak je to tudi šola življenja in samoupravljanja, to je razgibano družbeno življenje. Delovne akcije pomenijo nadaljevanje tradicije, ko so po II. svetovni vojni zrasla mesta, ceste, železniške proge in drugi objekti na enak način, zrasla je nova domovina na ruševinah stare.

Vendar vsi vemo, da so bile mladinske delovne akcije po vojni prav drugačne kot danes; ni bilo na razpolago ne toliko oblačil pa tudi ne mnogo strojev, delo je bilo povsem ročno, saj če vprašamo veterane, ki so sodelovali na prvih delovnih akcijah, nam mnogi povedo, da je bilo zelo težko, vendar pa sem od mnogih slišal, da so bili kljub težkemu brigadirskemu življenju to najlepši dnevi njihovega življenja, ki se jih bodo vedno spominjali.

Danes je na akcijah mnogo lažje, zato si oglejmo, kakšne vtise so odnesli naši brigadirji z delovne akcije Kozjansko 76. Udeležili so se je štirje mladinci: Poljanšek Andrej, Bolhar Jože, Cerar Stane in Lutar Evgen.

Zelo radi so odgovorili na nekaj vprašanj, ki sem jim jih postavila, vendar pa Bolharja ni bilo poleg, ker je službeno odsoten.

Andrej se je udeležil akcije Kozjansko že drugič.

— Že lansko leto si se udeležil akcije Kozjansko 75. Koliko se je v enem letu to področje spremenilo in koliko je napredovalo?

A. V.: V glavnem se Kozjansko na videz ni spremenilo. Veliko pa se je spremenilo takega, kar na zunaj ni videti. Lansko leto smo kopal vodovod, letos pa smo delali ceste.

Tudi brigadirski dom je adaptiran.

— Ali se je letos udeležilo tudi kaj mladincev, ki so na akciji sodelovali že lani, in kako ste prijatelji med seboj zaživeli na delovni akciji?

A. V.: V brigadi smo bili le štirje brigadirji iz lanskega leta in smo bili prav veseli, da smo spet skupaj. Srečali smo se že na sestanku v Ljubljani. Vzdušje v brigadi pa mi je bilo lani bolj všeč.

Naša brigada je bila prva letos in vse še ni potekalo tako, kot bi moralo, vendar pa mi je bil zelo všeč sprejem, ki so ga priredili prvi dan, na katerem je govoril tudi v. d. predsednika ZK ZSMS Jugoslavije, tov. Dragan Milič.

Nato mi je na nekaj vprašanj odgovoril še Evgen.

— Kje ste mladinci delali in koliko ste zgradili?

E.: Najprej smo uredili Titov park; to je trajalo 3—4 dni. Nato pa je brigada delala ceste na tem področju. Odstranili smo humus in zemljo. V glavnem smo delali z lopatami in krampi, na koncu pa smo dobili tudi buldožer in bagar.

— Kako ste brigadirji preživljali popoldanski čas?

E.: Bil sem komandir čete in sem v glavnem popoldne imel sestanke. Za ostale pa so bila organizirana predavanja, razni krožki, taborni ogenj, izhajal pa je tudi brigadirski časopis Bilten.

— Kakšno je bilo splošno počutje na delovni akciji, kaj pa hrana?

E.: Hrana mi ni bila posebno všeč in sem moral na kosilo v gostilno, vzdušje pa je bilo odlično.

Stanetu pa je bila hrana všeč, da ni imel stroškov z dodatno prehrano.

Stane se je udeležil mladinske delovne akcije že lani. Bil je v Suhi krajini in tudi njemu sem postavila nekaj vprašanj.

— Kako so mladinci sodelovali na predavanjih iz družbenopolitične tematike in kakšen je bil njihov odziv?

S.: Predavanja so obravnavala naslednjo tematiko: organiziranost ZS MS, zgodovina Kozjanskega med NOB, zunanje politični položaj, potem so bili še razni krožki, kot na primer marksistični; bili so redni sestanki ZK. Na sestankih smo v glavnem sodelovali vsi mladinci, postavljali vprašanja in sodelovali v diskusijah. Organiziran je bil tudi obrambni dan, kjer so nam predavali o sestavi in pregledu orožja. Organiziran pa je bil tudi orientacijski pohod.

Na kopališču Vevče v vročih dneh

350 tečajnikov - 350 novih političnih delavcev

KOLIČEVO, JULIJ — Dvomesečni politični tečaj za delavce v sindikalnih in mladinskih osnovnih organizacijah delujejo že tri leta. Sedaj poteka 8. in 9. tečaj, ki ju obiskuje kar 79 delavcev iz neposredne proizvodnje. Vse tečaje je doslej obiskovalo kar 350 udeležencev. Temeljne organizacije združenega dela so se tako bistveno obogatile z novimi politično usposobljenimi in za družbeno delo motivirani delavci.

Danes je že mogoče trditi, da je ta oblika političnega usposabljanja postala nepogrešljiva sestavina življenja in dela političnih organizacij. Sprva je bilo težko dokazovati potrebnost znanja in motivacije za uspešnost politične prakse, s tem pa tudi potrebnost globljega in daljšega teoretičnega in političnega izobraževanja. Zadnje leto tega problema skoraj ni več. Če se je bilo potrebno za prvih nekaj tečajev malodane boriti za vsakega kan-

didata posebej, da je bilo moč doseči ustrezno število tečajnikov, se danes kadrovanje v tečaje odvija vse lažje. Vse bolj sistematično in vse bolj uspešno. To gotovo ni naključje, marveč posledica trdega dela vseh sodelujočih, nemalo seveda tudi tečajnikov samih, ki so s svojim uspešnim političnim delom po vrnitvi iz tečaja dokazali kvaliteto dvomesečnega izobraževalnega procesa.

Najvrednejša pri dvomesečnem izobraževanju je težnja, da se teoretično znanje poveže s prakso in da je družbeno politična praksa podlaga za globljo teoretično spoznavo. Vsa na novo pridobljena družboslovna in ekonomska znanja, vključno s teorijo socialističnega samoupravljanja, se namreč sproti povezujejo z aktualno družbeno problematiko, z izkušnjami tečajnikov iz politične prakse, navajajoče udeležence na globljo analizo pojavov in spreminjanja stanj z nenehno politič-

no akcijo in delom med ljudmi. Tečajniki analizirajo najpogostejše konkretne situacije v TOZD, iščejo vzroke in možnosti najustrežnejšega političnega delovanja, na ekskurzijah v delovne organizacije, občinske centre in krajevne skupnosti, spoznavajo najrazličnejše probleme iz načina njihovega reševanja, organizirajo razne oblike političnega dela (sestanke, seje itd.) in se ob njih usposabljaajo za pravilno vodenje takšnih oblik, pišejo najpomembnejše dokumente osnovnih organizacij (npr. letne delovne načrte), da bi se čim bolj konkretno pripravili za neposredno politično delo.

Kljub uspešnosti dela pa se srečujemo z mnogimi problemi. V izvedbi metod andragoškega dela še ni vse tako, kot je zamišljeno. Prav tako primanjkuje ustrezna študijska literatura, čeprav je bilo doslej že mnogo napisanega prav za izvedbo izobraževalnega

— Kakšen je bil kulturni spored na akciji?

S.: Naša izmena je bila prva in zato najbrž ni imela posebnega kulturnega sporeda. V glavnem je bil kulturni spored vezan na taborni ogenj. V brigado smo dobivali tudi časopise, kot so DELO, Celjski tednik, Naša obramba.

— Kaj pa je bilo s športom?

S.: Zjutraj se je dan začel s telovadnimi vajami. Popoldne pa smo organizirali športna srečanja z domačini v nogometu, streljanju in še v drugih panogah.

Imeli pa smo tekmovanja tudi znotraj brigade same. Povedati pa moram, da smo imeli tudi dva izleta: v Kumrovec in na Lisco.

F.: Ali mi kdo od vas lahko pove kakšen zanimiv dogodek, ki mu je ostal v spominu?

Odgovor: Eden izmed dni v brigadi je bil tudi samoupravni dan, kjer so vso komando v roke vzela dekleta in nespretni brigadirji; seveda je šlo vse narobe.

Bilo je malo brigadirj. Tisti, ki smo bili najbolj urni, smo kmalu našli simpatijo (brigadirsko lju-bezen), ki se je navadno končala z brigadirsko poroko, drugi pa so bili razočarani.

— Ali se je zgodilo tudi kaj smešnega?

Odgovor: Nekega dne smo morali stepati žimnice in nam je komandant naročil, naj prežene-mo vse bolhe iz naselja.

Pri tabornem ognju smo izbirali tudi miss brigade (brigadirji. preoblečeni v brigadirke).

Fantje so se vrnili domov z zavestjo, da so nekomu s svojim delom pomagali, in se polni elana ponovno predali delu v tovarni.

Mija Bizjak

Vodja tečaja
Slavko Bohanec
iz 2. št. glasila 8. političnega
tečaja »VRELEC«

Prijetna in kvalitetna prireditve ob otvoritvi RIP

(Nadaljevanje s 1. str.)

Kaj pa se je nekoč v tem kraju zgodilo tako velikega, da dajemo temu dnevu tako velik poudarek? Pred 133 leti, na dan 24. junija 1843, je začel teči iz papirnega stroja brezkončni papirni trak. Rojstvo industrijskega papirja oz. papirnice na Vevčah je tudi rojstvo proletariata in z njim rojstvo vseh družbenopolitičnih sprememb v tem kraju in njegovi okolici vse do današnjega časa.

Takratna vevška papirnica se je v mnogočem razlikovala od ostalih papirnic. Bila je prava industrija. V Sloveniji, na Balkanu in v Evropi so še v velikem številu delale ročne delavnice papirja. Menda so jih našli 530 in še čez.

Industrija, s katere razvitostjo se tako radi hvalimo in naštevamo njene prednosti, pa ni prinesla samo dobrin. V mnogih ozirih je pokvarila človeka in njegovo okolje. Proizvodni in razni drugi tekoči trakovi so odtujili ljudi; družine so se zaprle v svoja stanovanja s televizijskim sprejemnikom vred. Prijateljski obiski med nami so postali bele vrane, četudi je avtomobil skrajšal čas za pot. Zasmrajeno okolje in umazane reke so nas zbudile, da je industrija prinesla s seboj obilo slabih reči.

Pravkar v naši papirnici gradimo in montiramo najsodobnejši papirni stroj. Ogromne količine papirja bodo prišle na dan, da bomo začasno zadovoljili grafičnim potrebam. Ob njem postavljamo najsodobnejše čistilne naprave in enega starih strojev bomo za vedno zaustavili. Pred leti — ob snovanju strojnega kolosa — papirnega stroja, ki bo stal okrog 50 milijard starih dinarjev, se nam je že porodila ideja; postavimo delavnico ročno izdelanega papirja. Na Fužine smo jo hoteli postaviti, na mesto, kjer je pred skoraj 400 leti delala prva slovenska delavnica za ročne papirje — papirni mlin imenovana. Poleg svetlečega in polikanega papirja, ki ga danes v velikih količinah proizvajamo in jutri ga bomo še več izdelali na novem stroju, smo hoteli dati našemu domačemu trgu tudi plemenite papirje. Ta papir, na roko izdelan, ima čudovito lastnost. Ko ga podržite

v rokah, se vam zdi, da to ni samo papir. Kot prijetna človeška koža je. Zazdi se vam, da čutite prijazno roko delavca, ki je papir izdelal. Papir sam pove, da ni za vsako rabo, ni da bi vanj zavijali meso pri mesarju. Ima vas, da bi napisali prijatelju lepo pismo ali kaj narisali. Trajnost papirja, ki je nekajkrat večja kot pri sodobnem industrijskem papirju, nam ponuja, da natiskamo nanj diplome, priznanja, pohvale, posvetila ali prijazna vabila. Slikarjeva roka bo imela poslej odlično podlago za umetniške izreze v barvi in risbi. Več bo imel časa za ustvarjanje. Nič več mu ne bo treba tekati po Trstu, Benetkah in Parizu za akvarelnimi listi raznih površin, težin in mer. Tiskarji bodo našli v ročno izdelanem papirju hvaležen material, ko se bodo odločali za ponatis starih knjig in starih dokumentov. Grafični oblikovalci bodo imeli v vevški papirnici nov izbor plemenitih in obstojnih papirjev za svoje izdelke in ne bo več strahu, da bi dragoceni dokumenti sedanjega časa strohnili in porumeneli.

Danes je imeniten dan, dan, ko slavimo tovarniški in krajevni praznik; naši družbi dajemo delavnico ročno izdelanih papirjev in zato je prav primerno, da se malo sprehodimo po preteklem času.

Pregled nekaterih zgodovinskih zapisov nam osvetljuje, kako je nastal papirni mlin na Fužinah pri Ljubljani.

V Slodnjakovem delu Slovensko slovstvo sem našel naslednji odstavek: »Od leta 1572 je Jurij Dalmatin deloval v domovini, kjer mu je bila ena pglavitnih skrbi protestantska tiskarna, ki bi natisnila slovensko sveto pismo. In že 1575 je v Ljubljani delal tiskar Janez Mandeljc, ki je še tisto jesen dal na svetlo prevod Jurija Dalmatina Sirahovih bukvic, starotestamentarne zbirke življenjskih resnic in modrih rekov.«

Dr. Jože Šorn je pred dvajsetimi leti napisal v knjigi Razvoj papirnice Vevče o mlinu za papir na Fužinah pod Ljubljano naslednje besede: »Nekdaj so bile v strugi te reke blizu graščine brzice in otočki, kjer je na njih in na obeh bregovih stalo nekaj ko-

vačij, valjalnica irharjev, male fužine, skromna steklarina, v graščini navadni mlini, nasproti njim pa posebnost — mlin za papir. Postavil ga je lastnik graščine, zemljiški gospod Janž Kisel, sam protestant, leta 1579. V njem je izdeloval papir mojster Pankrac; bil je služinski podložnik in je moral svojemu gospodu odrajtovati, kot je zahteval tedanji fevdalni red, davke v denarju, poleg tega pa še del svojih proizvodov, 10 rizmov papirja (en rizem je bil enak 479 pol papirja). Mlin sam ni bil prav velik; temu primerna je bila tudi proizvodnja papirja. V spisih tedanje dobe moremo po vodnem znaku, vtisnjenem v vsaki poli papirja, spoznati, da je še vedno bilo v uporabi mnogo avstrijskega in benečanskega papirja. Zlasti ta poslednji je bil cenjen zaradi dobre kakovosti (fin, bel, gladek papir — medtem ko je bil domači debelejši, temnejši in bolj hrapav). Mojster Pankrac se je za vodni znak poslužil enostavno grba svojega gospoda in s tem dokazal, kdo je pravi lastnik mlina. Ta mali obrat je v pogonu bil kakih 15 let; prenehal je s proizvodnjo okoli leta 1593. Protireformacija, ki je nekaj let za tem začela izkoreninjati protestantizem in njegove pridobitve, je pustila vnmear tako tiskarno kot papirnico. Svojo propagando je oslajala predvsem na govorno besedo in druge zelo radikalne metode.«

Ta dva zapisa kažeta, da so se protestantje uspešno povezovali in si pomagali pri uresničevanju skupnih ciljev.

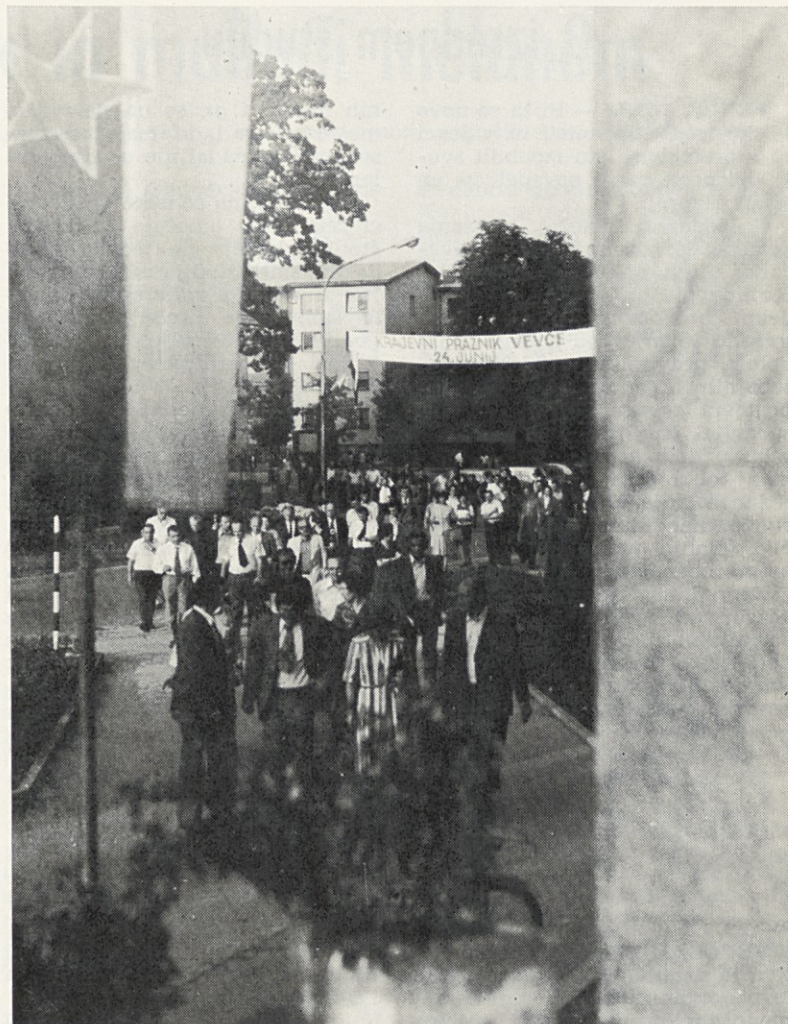
Sto let kasneje so bile Fužine z obrtnimi delavnicami že dosti bolj skromne; ostal je samo še mlin, kar daje misliti tale zapis: »Na Gorenjskem, 1 uro od mesta Ljubljane, in sicer na lepem in ravnem polju tik ob reki Ljubljanici leži grad in gospostvo Fužine, kakor se po kranjsko imenuje. Narava je tukaj napravila iz skal branik zoper vodo; ta teče preko veliko mlinjskih koles, zakaj v gradu je mlin.«

Tako opisuje Fužine Valvasor v svojem zadnjem in največjem tiskanskem delu »Slava vojvodine Kranjske«.

Na ozemlju sedanje Slovenije je skozi stoletja začelo delati več papirnih mlinov. Tako poznamo mlin za papir blizu Vipave, mlin za papir v Žužemberku, dalje papirni mlin blizu Škofje Loke. Noben mlin ni delal več kot kako desetletje. Vsi so propadali drug za drugim. Domače potrošnje ni bilo kaj prida, za izvoz v tuje dežele pa ni bilo trgovske moči. Se najbolj nam je poznan mlin za papir pri Radečah, ki je začel obratovati tam okoli 1750 in ki je dejansko skoro nepretrgano delal vse do industrijske proizvodnje in ima stalno nasledstvo v proizvodnji papirja do današnjih dni. Pozneje so bili ustanovljeni še mlini v Ajdovščini, v Lobjnici pod Pohorjem in nazadnje zasledimo še papirni mlin pri Goričanah.

Za noben slovenski mlin nam niso ohranjene originalne slike ali skice, bodisi iz zunanjsčine, bodisi notranjsčine. Edino, kar nam je ostalo, je opis mlina v Žužemberku in delno tudi v Radečah. Po tem opisu je bil mlin v Žužemberku takle: V glavnem prostoru, dolg je bil okoli 12 metrov in je bil nameščen v pritličju zgradbe, je bilo 7 kadun in v vsako so udarjale po 4 stope; vseh 28 stop so poganjale 3 mlinjska kolesa oz. 3 osi. Tu je bil dalje velik čeber s papirno kašo, pri kateri je delal glavni pomočnik; v kotu je bila nameščena velika stiskalnica in manjši kotel za kuhanje kleja oz. za klejenje sploh. Stranski prostori so obsegali majhno pralnico kož, kjer so pridobivali klet in pa večjo razkrojevalnico cunj s kamnitimi posodami. Nad temi prostori se je v nadstropju širila manjša shramba za cunje, kuhinja s predstobo, dalje še ena sobica za cunje ter mala stiskalnica.

Ko smo v tovarni osvojili idejo o postavitvi delavnice za ročne

Po proslavi odhajajo udeleženci na ogled delavnice za ročno izdelovanje papirja

papirje, smo najprej mislili na Fužine. Tam je bilo nekoč rojstvo papirnega mlina. V gradu bi lahko bil papirniški tehnični muzej in v tem muzeju papirni mlin, pa so nam polna stanovanja in potrebni veliki denarji za restavracijo gradu preprečili tako namero.

Tu v vevški tovarni so že nekaj let samevali prostori bivšega Inštituta za celulozo in papir. Prav primerni so bili ti prostori, da jih koristno preuredimo za majhen denar za potrebe delavnice za ročno izdelane papirje.

Kaj pa z opremo? Vsekakor bi bilo nespametno postavljati stope in mlinjska kolesa, tudi moderna oprema za tako delavnico ne bi bila primerna. Zato smo šli po slovenskih papirnicah iskat stare papirniške stroje in papirniško opremo. Nekaj smo našli na Količevem, v Trzinu in seveda tudi doma. Povsod so nam bili naklonjeni. Nekaj opreme smo dobili zastonj. Kaj pa delavci, papirničarji? Saj med nami ni bilo nikogar več, ki bi imel najmanjši pojem o tem, kako so nekoč izdelovali ročni papir. Pred dvema letoma smo uspeli poslati tov. Kamška na Češko v Velike Lošini, da bi se tamkaj naučil, kako se izdeluje ročni papir. Češki papirničarji so bili v začetku zadržani, kasneje uslužni in niso preveč skrivali tajnosti ročno izdelanega papirja.

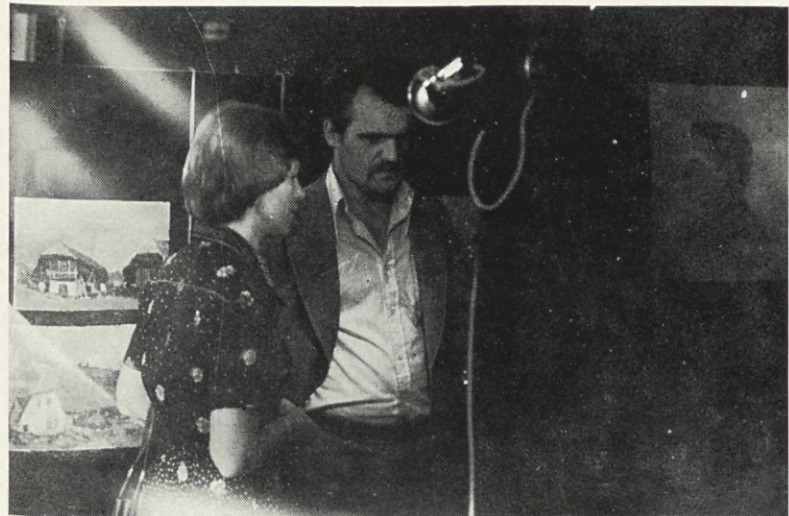
Tako je počasi nastajala delavnica in z njo kadri, marsikaj se nam je zapletalo. Precej elementov tehnologije smo morali na novo obdelati in prilagoditi strojni opremi, katera je bila na razpolago. Posebno zadovoljni smo

bili tisti dan, ko smo na ročnem situ dobili prvi list papirja. To je bil prvi, neobglen list ročno izdelanega papirja. Dolga je bila nadaljnja pot do ustrezne kvalitete ročno izdelanega papirja. Nihče med nami si ni bil v svesti, da bomo celo leto rabili za nastop ročno izdelanega papirja na domačem trgu. Brez pomoči slovenskih slikarjev Slane, Adamiča, Miklavčiča, Papiča, Mrharja in še mnogih drugih ne bi ustvarili uporabnih akvarelnih listov. Tudi nekaterim grafičarjem hvala, ki so prvi potiskovali liste ročno izdelanega papirja za potrebe diplom in priznanj.

Danes smo srečni in zadovoljni, da bomo dali likovnim umetnikom, grafičarjem in drugim oblikovalcem grafičnih umetnosti nove vrste papirjev. Nič več ne bo potrebno tekati po tujih mestih za ročno izdelanim papirjem. Nič več ne bo s to vrsto papirja strahu, kakšen je devizni režim za uvoz papirja. Mi Vevčani papirničarji pa imamo zopet novo priložnost, da se uveljavimo z ročno izdelanimi papirji doma in na tujem, to je s tistimi papirji, za katere je bila za nas docela neznana, pred davnimi časi pa povsem poznana papirniška tehnologija.

Tovarišice in tovariši. Dovolite, da se ob koncu svojega skromnega prispevka v imenu vevškega kolektiva še enkrat zahvalim vsem, ki ste kakorkoli sodelovali pri oblikovanju in izgradnji delavnice za ročno izdelane papirje, ki jo danes uradno dajemo v obratovanje.

Hvala lepa za pozornost.

Razstava akvarelov v veži Kulturnega doma na Vevčah. Umetniki so se o papirju pohvalno izrazili

Prireditve je popestril Koroški oktet

V starem delu tovarne (Janezija), kjer so bili prej prostori Inštituta za celulozo in papir, je sedaj tudi delavnica za ročno izdelovanje papirja

O izrednem študiju

VEVČE, JULIJ — Bliža se novo šolsko leto. Stipendisti in vajenci so v preteklem letu izpolnili svoje dolžnosti in se povzpeli za en letnik naprej.

Gospodarski položaj in sama potreba pa narekujejo tudi povečano aktivnost dopolnilnega izobraževanja oz. izobraževanja ob delu. Zato omogočamo delavcem izredno šolanje pod pogoji, ki jih določa pravilnik in sklepi medsebojnih organov. Delavec se s pogojem zavezuje, da bo redno opravljal študijske obveznosti in ostal v delovni organizaciji najmanj toliko časa, kolikor traja izredno šolanje. Delovna organizacija pa kandidatu zagotavlja plačilo šolanja (delno ali v celoti) in potreben študijski dopust.

Kandidatov je včasih manj, včasih več. Vsem ni možno vedno ustreči in tudi ni potrebe. Prednost naj bi imeli tisti delavci, ki jim manjka potrebna stopnja izobrazbe po sistematizaciji delov-

nih mest ali pa so na delovnem mestu pokazali, da imajo vse sposobnosti za nadaljnje uspešno šolanje.

Opažamo, da se nekateri delavci zelo hitro odločajo za izredni študij, pozneje pa ugotovijo ali da jim smer študija ne ustreza ali jim zmanjkuje volje ali da so celo sami sebe precenjevali. Pogodba jih obvezuje, da morajo v tem primeru povrniti stroške izrednega študija.

Priporočljivo je, da se delavci odločajo za izredni študij šele takrat, ko vse potrebno dobro pretehtajo, ko ocenijo sami sebe, svoje zmožnosti, potreben prosti čas za študij, dejavnosti izven rednega dela in podobno. Samo tako bodo sredstva, namenjena izrednemu študiju, smotrno izkoriščena in šele tedaj bo delovna organizacija dobila izkušenega in strokovno razgledanega človeka.

S. R.

Kaj je s prispevki po samoupravnih sporazumih

VEVČE, JULIJ — Člane kolektiva je zanimalo, kaj plačuje delovna organizacija na osnovi samoupravnih sporazumov, koliko smo že plačali in koliko bomo še. Zahtevi je bilo ugodeno že na zadnjem zboru delavcev, ko je vodja finančne službe, tov. Andrej Novak, postregel prisotnim z zadevnimi podatki.

— Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za načrte krajevne skupnosti predvideva 327.900 din dajatev.

— Družbeni dogovor o nalogah pri samoupravnem sporazumevanju in združevanju sredstev za gradnjo domov za učence in študente vsebuje 202.801,95 din stroškov.

— Samoupravni sporazum o združevanju TOZD s področja gospodarstva za izgradnjo cestnega omrežja na območju mesta Ljubljane v desetletnem obdobju znaša 1.115.926,70 din.

— Samoupravni sporazum o štipendiranju pa predvideva 142.964,40 din dajatev.

— Samoupravni sporazum o združevanju sredstev za financiranje razvoja luške infrastrukture v letih 1976—80 vsebuje 314.740,85 din.

— Samoupravni sporazum o financiranju vodnogospodarskih

del na območju vodne skupnosti Ljubljana — Sava predvideva 1.800.000,00 din.

Od vseh teh dajatev je poravnani v prvem polletju 1976 le znesek za gradnjo domov za učence in študente. Ostalo so še obveznosti, ki jim bo treba zadostiti, kakor pač sporazumi določajo.

Zgradbo za locokotel pri stari kotlarni so 8. julija letos dokončno porušili

Nič več združene papirnice

VEVČE, JULIJ — Od 15. julija letos posluje naša tovarna z novo firmo »Slovenijapapir — Papirnica Vevče« p. o. Vevče. Zakaj ta sprememba?

Naša tovarna je od ustanovitve kot socialistično podjetje poslovala že s tremi firmami. Od leta 1946 do 30. 12. 1961 kot »Papirnica Vevče«, nato zaradi pripojitve Tovarne celuloze Medvode kot »Tovarna celuloze in papirja Vevče — Medvode«, od 4. 8. 1964 dalje pa kot »Združene papirnice Ljubljana«.

Firma »Združene papirnice Ljubljana« je od ustanovitve SOZD Združenih podjetij slovenske papirne industrije »Slovenijapapir« postala neprimerna, ker je poslovne partnerje zavajala v zmoto, da je naša tovarna združeno podjetje. Prihajalo je tudi do zamenjav pri dostavi pošte.

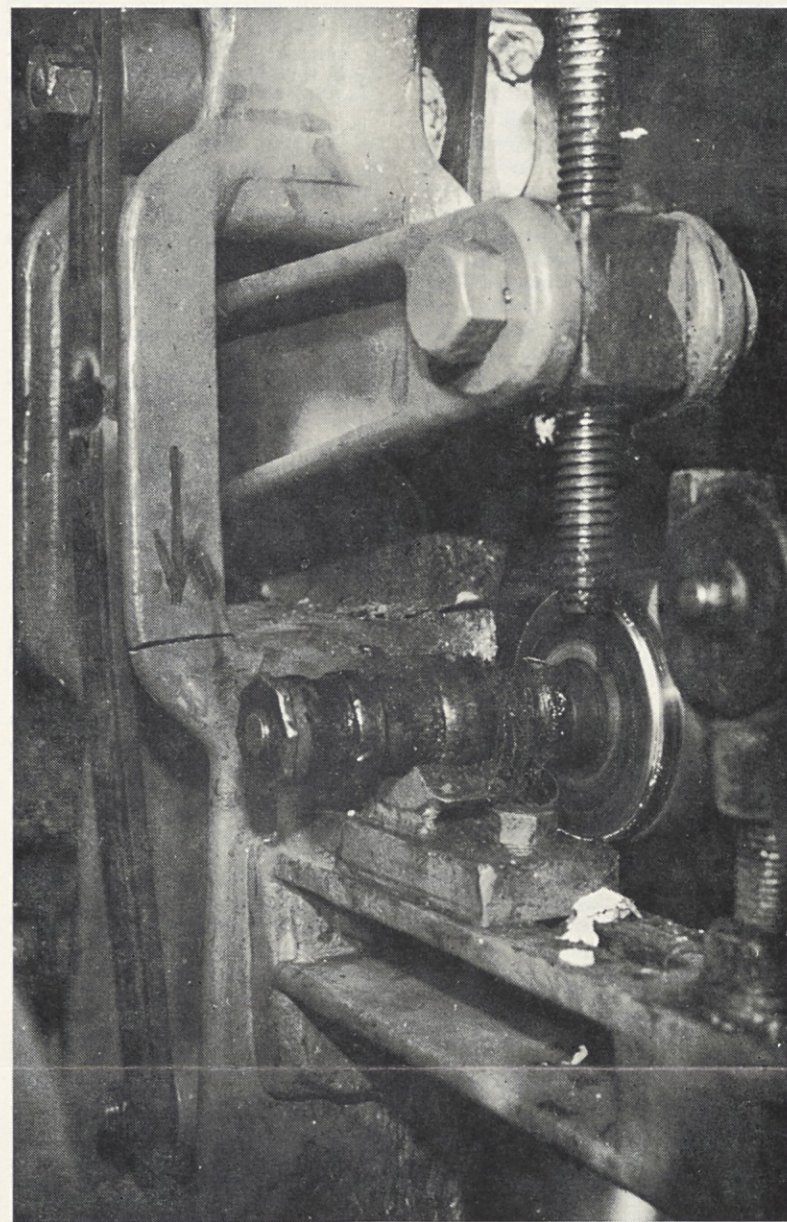
Zato so zbori delavcev že v marcu sprejeli sklep, da se spremeni 1. člen statuta, ki vsebuje določbo o firmi delovne organizacije. Glede na to, da je že od nekdaj udomačeno in tudi splošno znano ime naše tovarne Papirnica Vevče, je bilo sklenjeno, da se to ime spet uvede kot firma delovne organizacije. Ker so se vse delovne organizacije papirne industrije s podpisom samoupravnega sporazuma o ustanovitvi SOZD »Slovenijapapir« zavzele, da bodo vnesle v svojo firmo tudi značilno označbo »Slovenijapapir«, smo to sprejeli v naš statut in sicer tako, da se označba »Slovenijapapir« uporablja vedno pod imenom »Papirnica Vevče«.

Po zakonu o firmi mora biti sestavni del firme tudi navedba od-

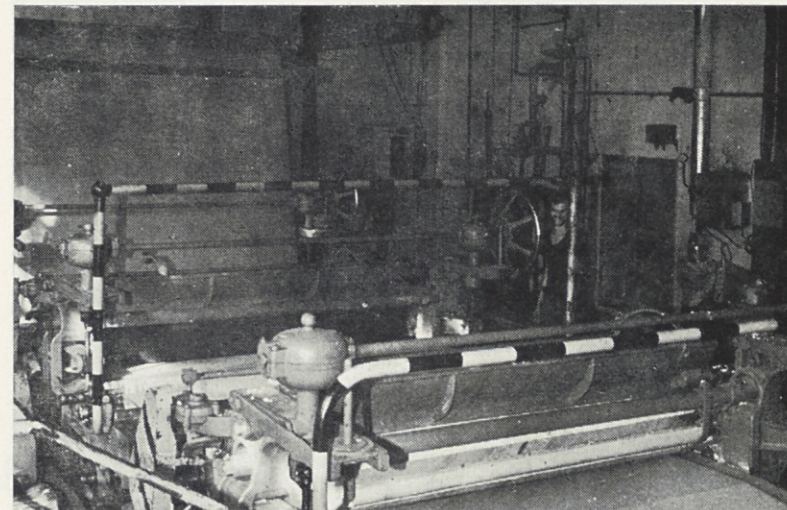
govornosti, to je, kako OZD odgovarja za svoje finančne obveznosti. Ker je naša delovna organizacija zaenkrat še enovita, brez TOZD v svoji sestavi, je možna samo popolna odgovornost, ki je

v firmi izražena s kratico »p. o.«.

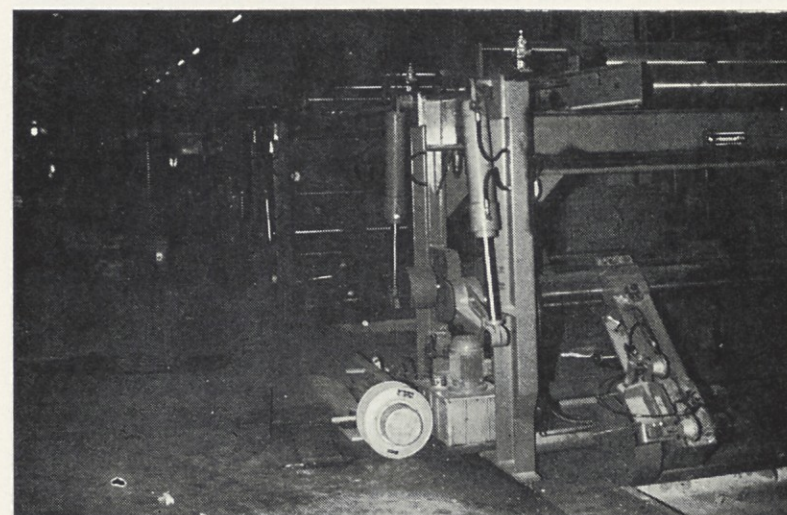
Nova firma je bila s sklepom Srg 1021/76 že vpisana v sodni register pri Okrožnem gospodarskem sodišču v Ljubljani in bo objavljena tudi v Uradnem listu.

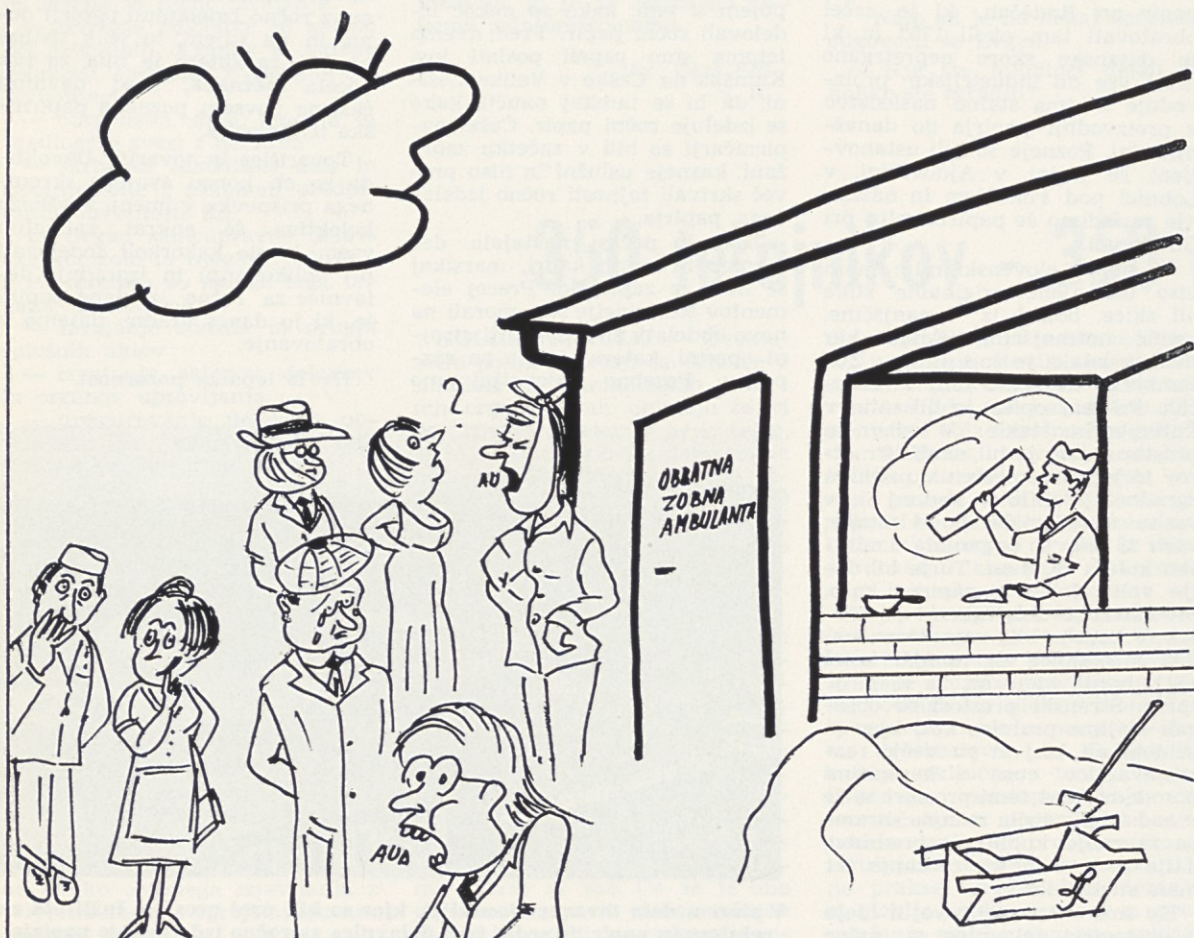
»Nesreča«, pri kateri je med valje na I. PS padla mazalka, ki je povzročila občutno škodo. Poškodovani so se valji, nastal je daljši zastoj, na sliki pa vidimo počeno stojalo

Izžemalna skupina I. PS

Tudi rezalni stroji v strojni dodelavi V. PS so že skoraj nared (9. 7. 1976)

Papirnica Vevče — stanje in značilnosti proizvodnje v mesecu juniju 1976 (Primerjava z letom 1975)

proizvod	količina v % (φ leta 1975 = 100 %)	
	junij 76	jan.-jul. 76
klasični papirji	98,5	89
premazani papirji	115	110
papir skupaj	104	94
lesovina	140	115
tapete	183	110,5

Stanje proizvodnje v juniju je glede na povprečne količine leta 1975 kot zadovoljivo. Klasičnega papirja je v juniju za 1,5 % manj, premazanega pa za 15 % več. Iz tega je razvidno, da več klasičnega papirja usmerjamo na premazovanje. Papir skupaj kaže za 4 odstotke uspešnejšo proizvodnjo od lanskega povprečja. V obdobju januar—junij pa so letos glede na povprečje leta 1975 pri klasičnih papirjih v zaostanku za

11 %, pri premazanih papirjih za 10 % na boljšem, papir skupaj pa kaže 6 % količinski zaostanek.

Lesovine smo proizvedli v juniju za 40 % več od lanskega mesečnega povprečja, v obdobju januar—junij pa za 15 % več. Ugodnejši izidi so posledica boljšega izkoriščanja kapacitet brusilnikov kot tudi nekoliko bolj grobega prebiranja lesovine.

Izreden vzpon je dosežen na področju proizvodnje tapet. Letos v juniju je proizvodnja za 83 % večja od lanskega povprečja, v obdobju januar—junij pa za 10,5 %. Boljše izkoriščanje kapacitet in dodatno delo v dodelavi (ozko grlo) so posledica takega izida, seveda ob dejstvu, da gre za izjemno angažiranje v ugodni sezoni prodaje tapet.

Tovarišica Pavla Rejc je odšla v pokoj

VEVČE, JULIJ — Te dni se je poslovila od kolektiva tov. Pavla Rejc in odšla v zaslužni pokoj. V tovarno je prišla 1. 6. 1960 in delala najprej v ročni dodelavi pa-

Pavla Rejc

pirja, leta 1967 je bila prevedena v obrat družbene prehrane kot perica. Pridno je skrbela, da je bilo vse čisto od delovnih oblik do namiznih prtov in ostalega kuhinjskega perila.

Vendar, nasmejana in zadovoljna je segla v roko za slovo. Povedala je, da je svojo otroška in dekliška leta preživela v svojem rojstnem kraju Volavljah pod Jančami. Posebno dekliških se ne spominja rada. Takrat je bila vojna. Živela je na področju, kjer je vladal teror okupatorja in pogosti boji med njimi in partizani. Stara komaj 16 let se je vključila v osvobodilni boj in postala dobra kurirka in aktivistka. Od pošte, hrane, sanitetnega materiala, obleke, vse je nosila svojim tovarnišim v gozdove. Pri tem je padla v roke črnorokcem, ki so jo vlačili od postojanke do postojanke. Le velika sreča jo je rešila pogube. Danes pravi, da je ponosna na to.

Ko ji ne bo treba več na delo, se bo zabavala z vnukinjo doma in na sprehodih, v veselje pa ji bo tudi ročno delo.

Veliko tega in drugega veselja ji želimo, obenem pa se zahvaljujemo za njeno zvesto delo.

Tudi Anton Peterca se poslavlja

VEVČE, JULIJ — Te dni je izpolnil pogoje za upokojitev tovarniš Anton Peterca, vodja lesne predelave. Z delom na Vevčah je začel 17. 10. 1942, že prej pa je bil zaposlen pri privatnem mizarstvu. Poleg vseh običajnih mizarških in reparaturnih del mu je bilo zapuano od leta 1963 modelno mizarstvo, ki zahteva posebno pozornost in natančnost, nato pa mesto pomočnika in nazadnje vodje oddelka lesne predelave.

Predno je nastopil pripadajoči letni dopust, so se ožji sodelavci od njega prisrčno poslovili. Ta prisrčnost je bila pravi znak, da

so se v oddelku med seboj dobro razumeli in da je tovariš Peterca vedno stremel za tem, da je delo teklo čim bolj načrtno in nemoteno. Za slovo so mu med drugim podarili lep tranzistor, ki ga je bil zelo vesel, vendar pravi da ga bo imel zlasti v poletnih mesecih zelo malo časa poslušati, ker ga mala kmetija sili k stalnemu delu tudi doma. Upamo pa, da bo le našel še nekaj prostega časa za razvedrilo.

Za njegovo 34-letno zvesto delo v tovarni se mu iskreno zahvaljujemo. Želimo mu zdravja in še dosti prijetnega življenja.

Milanu Rojšku v spomin

VEVČE, JULIJ — Črne zastave pred tovarniškimi vhodi so označevale žalostno vest, da je 1. 7. 1976 v nesrečnem slučaju umrl naš sodelavec Milan Rojšek. Zaradi bolezenskih nagnjenj je bil dodeljen k delu na prostem ob tovarniških zelenicah in poteh. Zadnja omedlevica je bila zanj usodna. Ko je omahnil pod vozilo, je umrl za posledicami, star komaj 38 let.

Od nastopa delovnega razmerja leta 1954 je vsako leto sodeloval pri krvodajalskih akcijah in rešil življenje marsikaterega bolnika ali ponesrečenca. Bil je nosilec zlate krvodajalske značke in večih priznanj in pohval. Sam je podlegel nesreči.

Prijaznega sodelavca, zvestega kolektivu in delu, se bomo trajno spominjali.

Milan Rojšek

Kožni rak in maligni melanom

— Vsaka ranica, ki se ne zaceli, in vsaka zatrdina, ki se večja, mora vzbuditi sum na kožni rak

Leta 1966 smo v Sloveniji zabeležili 401 na novo odkrit primer raka na koži: pri moških 183, pri ženskah 215 primerov. V tem številu je zajetih tudi 33 primerov najbolj zločeste novotvorbe sploh — črnega raka kože, ki pa se k sreči ne pojavlja tako pogosto kot druge vrste. Od teh 33 je v 15 primerih prizadel moške in v 18 ženske.

Če številično primerjamo kožni rak z rakom na drugih organih, ugotovimo, da se le-ta pojavlja skoraj najpogostejše. Pojavlja se pri obeh spolih približno v enakem številu, pogostejše pa po 60 letu starosti. Tudi pri mlajših ni izjema.

Za kožnim rakom obolevajo bolj ljudje svetle in rdečkaste polti, temnopolti redkeje. Pri črnih ga skoraj ne najdemo. Največkrat se pojavlja na odkritih delih telesa (obraz, čelo, hrbtišča rok), ker so le-ti najbolj izpostavljeni soncu, vetru in drugim dražljajem. Velikokrat ga najdemo pri mornarjih in poljedelcih, ker so izpostavljeni soncu. V Makedoniji je štirikrat pogostejši pri muslimanih kot pri muslimankah, ki so si še do nedavnega zakrivale obraz s feredžo. Sicer pa je pri ženskah v Makedoniji, ki niso nosile feredže, dvakrat pogostnejši kot pri moških.

Vzročnost raka in predrakova obolenja kože

Med vzročnike raka in predrakovih obolenj kože prištevamo vse tiste spremembe na koži, iz katerih se lahko razvije rak. Tako ni redek pojav kožnega raka na mestih, kjer je bila koža dlje vneta in vnetja ni bilo mogoče z nobenim zdravilom pozdraviti; na brazgotinah, ozeblinah, strelnih ranah; na ranah, ki so posledica slabe preskrbe tkiva s kisikom; na brazgotinah, ki so posledica dolgotrajno delujočih kemičnih snovi itd. Vse navedene primere imamo za predrakova obolenja ali, kot jih tudi imenujemo — prekanceroze.

Najpogostnejši prekancerози kože sta hiperkeratoza (prekomerno zaroževanje kože) in senil-

na karatoza (starčevsko zaroževanje kože).

Prva oblika se pojavi kot zatrdlina kože, ki je ostro omejena od okolice in je videti kot hrastica ali ploščica. Prizadene le majhen del kože na mestih, ki so izpostavljeni dolgotrajnemu vplivu sončnih žarkov ali drugim dražljajem. Srečamo jo največkrat pri starejših ljudeh, ni pa izjema že med 20 in 30 letom.

Druga oblika se pojavlja po 60. letu starosti, in sicer tudi na mestih, ki niso bila pretirano izpostavljena sončnim žarkom, npr. na hrbtu, ramah, prsih, nadlehkih. Po videzu pa se te oblike ne razločujejo od hiperkeratoze.

V posebno skupino opredeljujemo kožnega raka, ki se pojavlja pri ljudeh, katerih koža je izpostavljena stalnim poklicnim škodljivostim; zato mu pravimo »poklicni kožni rak«. Najdemo ga večkrat pri tistih delavcih, ki leta in leta delajo z arzenom, s proizvodni nečističenega petroleja in parafina, s premogovnim katranom, z rentgenom in radiumom — seveda, če so zanemarjali poklicne zaščitne ukrepe. Tudi kožni rak pri poljedelcih in mornarjih štejemo med poklicni rak.

Znamenja kožnega raka

Vsaka ranica ali hrastica, ki se nikakor ne zaceli, in vsaka zatrdlina ali bulica, ki se večja in izbočuje, nam mora vzbuditi sum na kožni rak. Take tvorbe rastejo navadno počasi, vendar se vztrajno večajo in slej ko prej prodrejo tudi v globje kožne sile in v podkožje. Zato je zelo pomembno, da gre vsakdo, ki kaj podobnega opazi na svojem telesu, takoj k zdravniku. Pregled odščipnjenega koščka tkiva iz sumljivega mesta pod mikroskopom nam bo razjasnil, ali gre za rak ali ne. Pomembno je, da pride bolnik čimprej v tako bolnišnico, ki ima strokovnjake in vso opremo za ustrezne preiskovalne postopke in zdravljenje.

Ko se kožni rak širi — in širi se, če ga ne zdravimo — se njegova površina zadebeli in ponavadi pokrije s hrasto. Pod hrasto

se nabira gnoju podoben izcedek. Ko hrasta odpade, nastane prav značilna rana z zadebeljenimi, neravnimi robovi, ki se dvigajo nad površino okolišne kože. Rana na najmanjše dotike krvavi.

Kožni rak se le redko zaseje v bezgavke in druge organe, raste in širi se zvečine krajevno. Če ga ne zdravimo, postane vedno nevarnejši, ker uničuje okolišno zdravo tkivo. Če zajema na primer mišice lica, nosno kost ali nosni hrustanec, so potrebne razsežne operacije, ki bolnika trajno in zelo iznakazujejo.

Zdravljenje

Čeprav je kožni rak najpogostnejši, je najmanj usoden, ker je dokončno ozdravljiv, če ga začnemo pravočasno in ustrezno zdraviti. Tem bolj, ker ga lahko odkrijemo takoj, ko se pojavi, saj je na površini telesa in ga hitro opazimo.

Kožni rak zdravimo z obsevanjem ali včasih tudi z izrezanjem, včasih pa z obojim hkrati. Zdaj se že skoraj nikoli ne primeri, da ga ne bi tudi pozdravili.

Povedali smo že, da je maligni melanom ena najbolj zločestih novotvorb. Na srečo ni zelo pogosten. Največkrat se razvije na koži, vendar tudi drugi organi niso izvezeti, npr. oko, možganske mreže, nadledvične žleze, danka, žensko spolovilo itd.

Maligni melanom (črni rak)

Na koži se maligni melanom skoraj vedno razvije iz materinega znamenja. Teh ima človek povprečno okoli 20, bodisi že od rojstva ali pa so se kasneje pojavile. Maligni melanom se razvije rad iz takih znamenj, ki so izpostavljena draženju in okvaram. Najbolj pogostne okvare so britje, trenje obleke in obutve na mestih, kjer se tesno prilegajo telesu; praskanje, rezanje, mazanje z dražječimi mazili. Zelo nevarne so nekorenite operacije materinih znamenj.

Maligni melanom je nevaren zlasti zato, ker se rad in kmalu zaseje v življenjsko pomembne organe: v pljuča, jetra, možgane, kostni mozeg, ledvica in še v druge ter jih s svojim razraščanjem uničuje.

Do pubertete se izredno redko razvije, po puberteti pa je vse pogostnejši. Več ga je pri ženskah kot pri moških. V glavnem je bolezni mlajših in srednjih let.

Vsako materino znamenje, posebno če je na mestu, ki je izpostavljeno poškodbam, moramo temeljito izrezati.

Zdravljenje črnega raka sodi v roke strokovnjaka, ki pozna to bolezen do podrobnosti in ima v tem veliko izkušenj. Kakršnokoli neprimerno zdravljenje (neprimerna mazila, nezadostno izrezanje) je za bolnika lahko usodno.

* dr. Jože BITENC, specialist radioterapevt, Onkološki inštitut, 61105 Ljubljana, pp. 17

Skupina mariborske Metalne, ki je v dokaj kratkem času postavila ogrodje regalnega skladišča

Terasa počitniškega doma Novi grad opoldne

Naše čestitke Francu Koširju

VEVČE, JULIJ — Tovariš Franc Košir je pričel z delom v naši delovni organizaciji leta 1967, ko je napravil poklicno papirniško šolo. Najprej je delal pri papirniških strojih, nato kot obratni laborant, končno pa kot vzdrževalec merilnih naprav.

Njegovo veliko veselje do skrivnosti šibkega toka ga je napotilo na tehniško šolo te smeri in ob delu jo je napravil ob koncu letošnjega šolskega leta. Tovariš Košir je tudi sicer aktiven, saj dela v krajevni skupnosti Sostro kot njen predsednik. K njegovi aktivnosti in k uspehu v šoli in stroki mu iskreno čestitamo.

Letos vsi izidi v korist mladih

VEVČE, JULIJ — Praznovanje krajevnega praznika je povezano tudi z raznimi prireditvami. Nekatere so resne, slavnostne, tematične, za razvedrilo pa poskrbijo zlasti pripadniki mlajšega rodu, ki so športno navdahnjeni. Takšna prireditev je bila nogometna tekma med debelimi in suhimi. Že deset dni prej so plakati oznanjali veliki spektakel. Prijave so dotevale. Glavna propozicija — število kilogramov (plast maščobe ali oblika kosti se ni dala izmeriti).

V soboto, 26. junija, so se zgrinjale sicer bolj majhne množice na nogometno igrišče že precej pred deveto uro. Velikemu pričakovanju ni hotelo biti konca, čeprav je kontrola teže potekala spontano. Najnovejša tehtnica iz leta 1900 (približno) ni bila sicer laboratorijsko natančna, mejo debelih in suhih pri 80 kg telesne teže pa je znala določiti. Tisti pod 80 kg so dobili modre drese, oni nad 80 pa rdeče in obenem zahtevali vrček piva iz 50-litrskega soda, ki jih je čakal pred senčnikom. S pivom pred začetkom tekme ni bilo nič. Razlog za to —

ni bilo še pipe. Sodnikov žvižg in že so pritekli na igrišče. Zemlja je ječala pod nogami debeloredečih. Suho-plavi so bili kar za par metrov prej na igrišču. Pozdrav na levo in levo in začelo se je. Udarci mimo žoge, padci s stokom, podobni stokom ranjenega, iskanja pomoči pri sodniku in podobno, so zbuiali smeh pri gledalcih. Toda glej, prvi gol so dali »ta debeli«. In tako so se goli vrstili na eni in drugi strani. Na koncu so »za čudo« tekmo z izidom 3:2 dobili debeli.

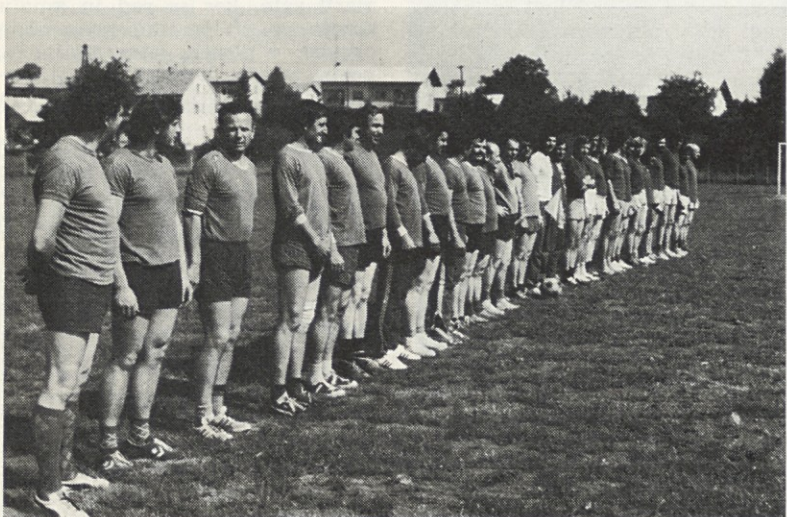
Potem se je prostor okoli sodčeka piva napolnil, dokler ni bil prazen (mislim sodček). Na koncu so ugotovili popolno zmago debelih z izidom 3:0, in to: nogometna tekma 3:2 teža igralcev 1067:792 število vrčkov piva 34:19

(Podatek velja samo za 11 igralcev — rezerve so odštete). In še zanimivost. Najtežji igralec je imel 116 kg, najlažji pa 49. Imen si ne upamo zapisati, samo toliko da je bil prvi iz obrata tapet, drugi pa iz I. PS.

Drugo leto se bo starost povečala za 365 dni, kako pa teža?

Vratarja pa nikjer!

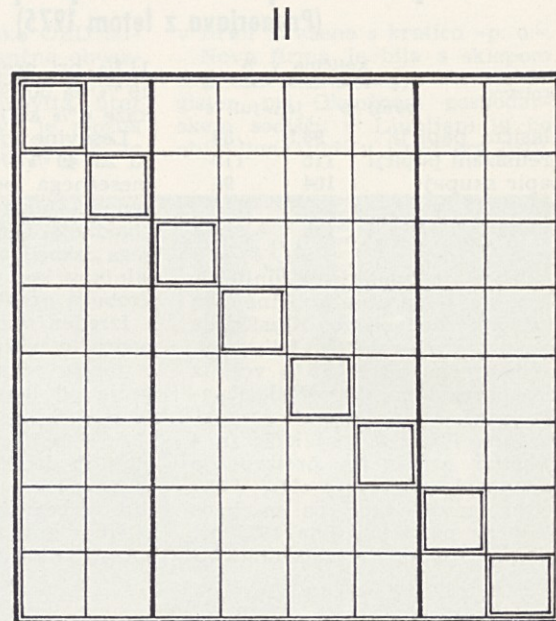
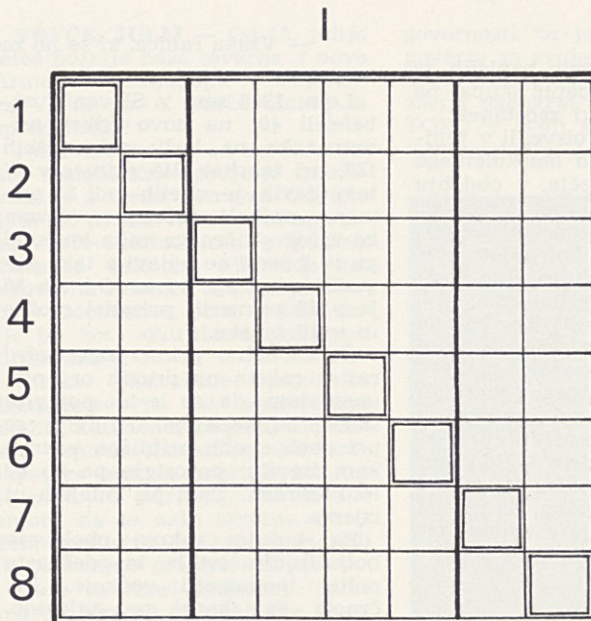

Veliko manj prostora so rabili suhi

Za kondicijo pa še en vrček piva

Kombinirana izpolnjevanka

Oba lika sta popolnoma enaka in sestavljena tako, da vsaka njuna vodoravna vrsta združuje tri znane pojme. Opis teh pojmov dajemo v pravilnem vrstnem redu: najprej za besede, ki so sestavljene iz črk na levi in desni strani obeh debelejših navpičnic, nato za besede med debelejšima navpičnicama v sredini lika, končno pa za besedo skozi ves lik od začetka do konca.

I. lik: 1. del trdnega ograjenja človeškega ali živalskega telesa — znan karakterni ameriški filmski igralec starejše generacije (Paul) — pripadnik svetovnega nazora v družbeni ureditvi, ki naj odpravi privatno lastnino, razrede in izkoriščanje, 2. stara kulturna rastlina iz družine metuljnic, vzhodnoindijski fižol — republika v Afriki z glavnim mestom Bamako — republika v Afriki z glavnim mestom Mogadiš, 3. snov v plinastem stanju, tudi naša manjša denarna enota — trik, zvijača — šola za rokoborbo pri starih Grkih, telovadnica, 4. organ sovjetske notranje varnosti, ki mu je sledil GPU — del knjige, drevesa ali rože — igralca na violini podobnem glasbilu, 5. žensko ime (hči Marjane Deržaj) — pristanišče in obmorsko letovišče ob Črnem morju — del številke, ki ima v osnovi tri ničle, 6. žensko ime, tudi jopa — moško ime (telovadec Šrot) — zgodnja, dopoldanska prireditev, 7. nočna ptica, skovir — prevozno sredstvo tudi vrsta plesa — znana jugoslovanska šahistka (roj. Konarkowska), 8. hokeju podobna igra z žogo in igralcih na konjih — ljudsko obče sodišče, tudi sečna davščina — pripomoček, ki prikaže predmete večje, kot so v resnici.

II. lik: 1. najstarejši oddelek jurske dobe v geološki zgodovini Zemlje — moško ime (igralec Sotlar) — starorimska boginja svobode, 2. odmev — naša sladkovodna riba, krapovec — podolgovata posoda za hranjene plinov in tekočin pod velikim pritiskom, 3. gora na Koroškem — oblačilo indijskih žena — vrsta muhe, 4. žensko ime (žena Abrahama) — prometni objekt, ki povezuje dva bregova ali dve dolini — past za polhe, 5. ime psice iz znanega istoimenskega filma, tudi rastlina iz družine kačnikovcev — vdolbina za razsvetljavo — finski narodni ep, 6. navidezna črta, ki ločuje med seboj države ali lastnike zemljišč, ločnica nasploh — mesto ob Addi v severni Italiji — zaokrožen, ritmično izrazit niz tonov, napev, 7. trgovsko ime za umeten kavčuk, tudi levi pritok Neretve — hiba, napaka, defekt — starejše ime za knjigarno, 8. peruanski grm, čigar listi dajejo znan alkaloid, ki omamlja — italijanski slikar religioznih slik in fresk (Guido, 1575—1642) — trajni podzemni ali tik nad zemljo rastoči del rastlinskega stebela.

Na diagonalno označenih poljih dobite v I. liku navpično sedež naše znane tovarne kartona, v II. liku pa njen izdelek, ki ga uporabljajo v nadaljnji predelavi.

I. S.

Pravilna rešitev: IZPOLNJEVANKI — DVOJČICI

Od desne proti levi: 1. delo — Kiro, 2. polk — kris, 3. atek — ogel, 4. imam — spak, 5. kino — Atos, 6. cent — Fram, 7. nota — Etol, 8. nart — trak.

Od leve proti desni: 1. ogled — Orick, 2. kolop — sirek, 3. Kreta — leglo, 4. Miami — kapus, 5. očnik — Sotla, 6. Tanec — marof, 7. Anton — Lotze, 8. teran — karat.

GORIČANE — CELULOZA

Pravilno so rešili in bili izžrebani:

10.— JOZELJ Anton — Vevče
10.— JOZELJ Franc — Vevče
10.— KAPLJA Herman — Količevo
30.— GRADIŠEK Hilda — Vevče
60.— POTOČNIK Ciril — Vevče

Rešitve Kombinirane izpolnjevanke pošljite na uredništvo do 12. septembra 1976.

KADROVSKA SLUŽBA POROČA

Papirnica Vevče

JUNIJ 1976

Prišli:

Zivojin Milosavljević, I. pom. dodel. stroja
Albin Hablić, pom. delavec
Branko Lesjak, vodja gaufrirnega stroja

Hasib Torić, razkladalec surovin
Karel Rep, I. pom. dodel. stroja
Ivan Mezga, pom. delavec
Dragiša Marković, manipulant
Rado Kolenc, upravnik v poč. domu — za določen čas

Lah Stanislava, kuharica v poč. domu — za določen čas
Marija Gracar, servirka v poč. domu — za določen čas

Marija Kravcar, servirka v poč. domu — za določen čas

Zofija Kotar, I. pom. kuharice v poč. domu — za določen čas

Ana Smolič, II. pom. kuharice v poč. domu — za določen čas

Danica Vodeničar, natakar v bifeju — za določen čas

Odšel:

Dipl. ing. Janez Primožič, vodja vzdrževanja

Poročili so se:

Boris Gašperlin z Dragico Tišler
Sretko Babić z Mileno Kovačević
ČESTITAMO!

Rodili so se:

Juretu Krizmaniću sin Janez
Francu Vrečarju sin Damjan
ČESTITAMO!

Papirnica Količevo

V času od maja do julija so se zaposlili:

Matjaž Repnik, strojni ključavničar
Vojko Grilj, strojni ključavničar
Anton Koprivšek, delavec v lepenci
Janez Razboršek, strojni ključavničar

Branislava Črnivec, ekonomski tehnik
Franc Zarnik, delavec v proizvodnji
Franc Stare, lesni delavec
Alojz Urankar, delavec v proizvodnji

Ambretta Penko, hišnica v Savudriji

V istem času so odšli:

Franc Klopčič II, v JLA
Anton Burja, umrl
Darko Kosi, samovoljno
Janez Razboršek, izučen
Ciril Beden, umrl

Poročili so se:

Milena Letnar z Aleksandrom Frumonom
Drago Pantelić z Vero Kuzmič
Milivoje Djordjević z Verko Bošković

ČESTITAMO!

Rodili so se:

Sokolu Djurincu sin Marjan
Janezu Velepču hči Mateja
Mihi Adlešiču sin Saško
Marjanu Zupanu sin Benjamin
Ivanj Ličen sin Dejan
Begu Muriču hči Aida

ČESTITAMO!

NAŠE DELO

Glasilo delovnih kolektivov Združenih papirnic Ljubljana in Papirnice Količevo — Izdajata ga delavska sveta — Izhaja vsak mesec — Odgovorni urednik Stane Robida — Uredniški odbor: Milan Deisinger, Milan Korošec, Jože Marolt, Ljubo Milič, Tone Novak, inž. Danilo Škerbinek — Tehnični urednik Danilo Domajnko (Delavska enotnost) — Tiska tiskarna Tone Tomšič v Ljubljani

Po mnenju Republiškega sekretariata za informacije št. 421-1/72 z dne 21. 1. 1976 šteje ta publikacija med proizvode iz 7. točke prvega odstavka 36. člena zakona o obdavčevanju proizvodov in storitev v prometu, za katere se ne plačuje temeljni davek od prometa proizvodov.